

INHOUDSOPGAVE

Pabo gesprekslijst	3
Pabo portfolio	5
 Interviews HH opleidingen	6
PABO	6
ES	7
ASP.....	9
Minor Development Cooperation	11
 Interviews HH Studenten	13
Format vragenlijst.....	13
Academie voor sociale professies.....	16
interview 1	16
Interview 2	20
Interview 3	23
Interview 4.....	26
Interview 5	28
PABO	30
Interview 6	30
Interview 7	33
Interview 8	36
Interview 9	38
European Studies	40
Interview 10	40
Interview 11	43
Interview 12	43
Enquêtes ES	45
Minor Developement Cooperation.....	46
Interview a.	46
Interview b.	49

Interview c.	51
Interview d.	53
Interview e.	40
Interview f.	43
Interview g.	46
Interview h.	49
 Interviews Vergelijkend onderzoek	52
Be-More	52
KIT	54
HvA Lectoraat Internationalisering in het Economie en Management Onderwijs	56
 Lectoraat Internationale Samenwerking – Preparation for Internship or Study Abroad	58
Report Working lunch “ Preparation for Internship and Study Abroad”	60

PABO GESPREKSLIJST

Bespreekpunten en afspraken voor vertrek

1	De definitieve data van vertrek en terugkeer?
2	Kloppen de gegevens van thuisblijvers nog steeds?
3	Heb je de gegevens van de coördinator? In geval van urgentie, altijd de coördinator (Sigurd Rimmelzwaan of Peter Hoogenboom) benaderen.
4	Is het programma ter plekke bekend? Is er een learning agreement? Als dat nog niet duidelijk is wordt dat per e-mail doorgegeven (eventueel na aanvang).
5	Is het duidelijk dat er na terugkeer een port folio moet worden ingeleverd waarin alle bewijsstukken en verslagen terug te vinden zijn. Duidelijk moet worden wat de inhoud van het programma is geweest. (zie bijlage 1) Het PF moet ook geschikt zijn voor eventuele geïnteresseerde studenten die het jaar erop weg willen.
6	Is het duidelijk dat er na terugkeer een presentatie gegeven moet worden voor de dan 2 ^e jaars en andere geïnteresseerden?
7	Is er nog sprake van aanvullende (onderzoeks)opdrachten? Zijn daar duidelijke afspraken over gemaakt (onderwerp, tijd, punten)?
8	Zijn er nog andere afspraken gemaakt over zaken die uitgevoerd gaan worden na terugkomst? Te denken valt aan stagelopen. Zijn daar op de huidige stageschool afspraken over gemaakt?
9	Is er duidelijkheid over de punten, ICTS? Zorg dat vooraf duidelijk is dat je met 30 ICTS terug moet komen (of buiten Europa met een equivalent daarvan).
10	Inge vulde studentcontract ingeleverd bij international office?
11	Is er duidelijkheid over het Hostform en verslagformulier
12	Is er afgesproken dat de student een formulier met daarop de Credits (Learning agreement) in buitenland vraagt als dat al niet vooraf is toegestuurd?

13	Student weet dat er elke twee weken, per e-mail, contact moet worden onderhouden met de coördinator. Je laat kort weten hoe het met je/jullie gaat.
14	Het is duidelijk dat er een bijdrage op de Pabo-site wordt verwacht (www.haagsepabo.com)
15	Is er gesproken over “how to behave” (ambassadeursfunctie, representatie)
16	Stage-plek volgend jaar helemaal geregeld?
17	Punten / (her)tentamens geregeld?
18	Student weet dat er een (morele) verplichting bestaat om zich voor vertrek op vele manieren voor te bereiden (cultuur, geschiedenis, politiek, gevoeligheden enz.) van het te bezoeken land.
19	De student wordt geacht op velerlei gebied op de hoogte te zijn van de Ned. situatie (politiek, maatschappelijk, historisch en geografisch, onderwijskundig e.d.) Er zullen in het buitenland regelmatig momenten zijn dat je daar over gevraagd wordt.
20	De student weet dat de uiteindelijke beoordeling wordt gebaseerd op de inhoud van het portfolio, verslag en eindgesprek. Als de student gemaakte afspraken niet nakomt wordt dat meegewogen in de eindbeoordeling.
21	Het is de student duidelijk dat er na terugkomst meegewerkt gaat worden aan een klein onderzoek. De onderzoek probeert te meten wat er gedurende zo’n buitenlandse periode bij de studenten veranderd is.
22	Er is een digitale foto gemaakt.

PABO PORTFOLIO

Het is de bedoeling dat je na terugkomst gedetailleerd verslag moet kunnen doen van de periode in het buitenland. Om een zo goed mogelijk beeld te schetsen leg je een portfolio aan van je studieverblijf in het buitenland. Hierin probeer je een gestructureerd beeld te schetsen van met name de gevolgde studie aan de betreffende hogeschool of universiteit.

Zo zullen er onderwerpen aan bod komen als:

- Voorwoord; Je geeft aan wat je heeft doen besluiten voor de minor buitenland te kiezen, hoe dit proces is verlopen.
- Inleiding; korte samenvatting van wat er in je verslag aan bod komt, met conclusie.
- De hogeschool of universiteit. Typering, locatie, grootte, type studenten, faciliteiten.
- Het programma dat je volgt. Het rooster, de inhoud van de lessen, de docenten, de manier van lesgeven, de leslokalen, lesmateriaal, boeken en readers, toetsen en toetsvormen.
- Een logboek i.v.m. studiebelastingen. Maak duidelijk hoeveel uren er daadwerkelijk in het kader van de studie besteed zijn.
Er zijn bestemmingen waar vooraf afgesproken wordt dat er een aanvullend onderzoek gedaan moet worden om aan de vastgelegde hoeveelheid ECTS te komen (30)
- Accommodatie: de campus en alle faciliteiten, de bewoners, manier van samenleven. Als je niet op een campus woont beschrijf je de woonsituatie met alles wat daarbij hoort.
- De praktijk: de (stage)scholen die je hebt bezocht, observaties die je hebt verricht, activiteiten die je hebt ondernomen.
- De eigen initiatieven: wat heb je ondernomen om zoveel mogelijk uit het buitenlandse studieverblijf te halen, er zoveel mogelijk van op te steken en wijzer van te worden.
Wie heb je daartoe benaderd, wat heb je bezocht?
- Land en bevolking: Wat zijn je ervaringen met de plaatselijke bevolking? Heb je aansluiting gehad, vrienden gemaakt. Wat zijn de (eigen)aardigheden die je zijn opgevallen. Wat heb je ondernomen om een zo breed en objectief mogelijk beeld te krijgen van het land?
- Kostenplaatje, wat heb je uitgegeven (bij benadering)
- Reflectie: Wat ben je er uiteindelijk wijzer van geworden, wat heb je tijdens je buitenlandse verblijf geleerd. Op welke terreinen heb je persoonlijke groei ervaren?
- Wat voor bijdrage heeft dit studieonderdeel aan je beroepsprofiel geleverd? Heb je deze periode als een zinnig onderdeel van je studie ervaren?

Bovenstaande lijst is een aanzet, het is geen volledige opsomming. Het zal van de locatie en omstandigheden afhangen op welke manier er een mooi en volledig portfolio van gemaakt kan worden.

In ieder geval (en dat is ook inherent aan een portfolio) zal alles voorzien moeten worden van **bewijslast en beeldmateriaal**. Naast je beschrijving zal het geheel dus ondersteund en onderbouwd moeten worden met foto's, roosters, toetsen, lesprogramma's, toegangskaartjes, foldermateriaal, filmpjes, beoordelingen enz. enz.

INTERVIEWS HH OPLEIDINGEN

PABO

Geïnterviewde: **Sigurd Rimmelzwaan** (coördinator internationale stages (minors)) 24-04-2012

Hoe presenteert de opleiding zich met betrekking tot buitenlandse studie of stage?

“Een educatief gerichte opleiding zal ook meer rond voorbereiding, begeleiding en reflectie doen omdat het veel meer ‘natuur’ is. Helpen, coachen, ondersteunen en stimuleren zijn begrippen die hier thuis horen.” Peter Hoogenboom. Sigurd Rimmelzwaan zegt hiernaast dat het belangrijk is dat studenten kennis opdoen over internationale onderwijssystemen. Nederland is op veel gebieden een uitzondering op de regel wat betreft het onderwijs. Het is belangrijk dat studenten inzien dat wij niet de navel van de wereld zijn en kritisch blijven kijken naar onze manieren van doen.

Wat doet de opleiding in de voorbereiding, begeleiding en nazorg van een buitenlandse minor of stage voor het verwerven van internationale competenties?

Het internationale programma begint voor alle tweedejaars studenten als zij gekoppeld worden aan een internationale student die aan De Haagse Hogeschool komt studeren in the International Classroom van de PABO. De Nederlandse studenten fungeren hier als ‘buddy’ en helpen de internationale student met het schoolleven en introduceren ze ook in het Nederlandse leven buiten school. Ze moeten opdrachten doen om bijvoorbeeld elkaar cultuur te leren kennen en schoolsystemen vergelijken. Hiernaast vindt in februari een eerste ingeroosterde informatiemiddag plaats. Hier is een presentatie waarin de mogelijkheden uitgelegd en besproken worden en kunnen studenten netwerken en inschrijven. In maart, als de derdejaars terug zijn van hun buitenlandstudie, worden presentaties gegeven voor de tweedejaars en eventueel geïnteresseerde eerstejaars, over de ervaringen in het buitenland. Hierop volgend kunnen tweedejaars met aanvragen komen en vanaf hier worden ze persoonlijk begeleid naar hun buitenland minor toe. Er is wel een minimum vereiste van het hebben van een propedeuse en een afgesloten tweede jaar voordat je mag gaan.

Studenten kunnen kiezen uit een behoorlijk bestand aan mogelijkheden maar kunnen zelf eventueel ook ideeën aandragen. Om een soort van basisniveau in stand te houden moeten deze ideeën wel goedgekeurd worden en dit gebeurt meestal door persoonlijk contact met de instelling in het buitenland en een bezoek tijdens de studie daar. Voorafgaand aan vertrek zijn er nog twee gesprekken waarin een lijst van bespreekpunten wordt gehanteerd en waar de studenten ook tekenen voor het behandelen van die punten.

Naast het volgen van het ‘normale’ programma daar moet er een portfolio bijgehouden worden welke na terugkomst in de bibliotheek van de pabo wordt geplaatst ter inzage voor andere studenten. De ervaring is dat er meer aandacht aan het portfolio wordt besteedt als de student weet dat het ook een bron van informatie wordt voor studenten die na hun naar het buitenland gaan. De inhoud van dit portfolio staat niet vast maar ook hier is een lijst met mogelijk te behandelen onderwerpen beschikbaar. Deze is terug te vinden als bijlage 2. Denk aan onderwerpen als het te volgen programma, toetsen en toets-vormen, een logboek, de accommodatie, vrijetijdsbesteding, informatie over het land en bevolking een kostenplaatje en een uitgebreide reflectie. Ook moet er tweewekelijks contact worden gemaakt met de begeleider in Nederland, dit moet uit initiatief van de student en gebeurt dit niet word er een waarschuwing geplaatst dat eventuele punten niet kunnen worden doorgevoerd als er niet duidelijk is wat de student doet in het buitenland.

Na terugkomst is er eerst een informeel gesprek over hoe de hele ervaring is geweest. In de periode hierop volgend moet de student het portfolio inleveren met een transcript of records

(bewijs van behaalde cijfers in het buitenland), een presentatie geven voor eerste en tweedejaars en een portfoliogesprek houden met zijn begeleider.

Het internationaliseringsteam van de pabo is erg gemotiveerd om internationalisering hoog op de agenda te zetten. Momenteel wordt er gewerkt aan twee internationale minors voor studenten uit Nederland maar die ook zeker toegankelijk moeten worden voor internationale studenten. Ook is er op de portal van de opleiding een lijst te vinden met 'most asked questions' en antwoorden hierop over alles wat met het buitenland te maken heeft. Dit biedt studenten de mogelijkheid zelf te oriënteren zonder dat het docenten al teveel tijd kost.

ES

Geïnterviewde: **Geoffrey Lord** (Landmentor (country tutor)USA en Canada) 26-04-2012

Hoe presenteert de opleiding zich met betrekking tot buitenlandse studie of stage?

Alle studenten moeten verplicht naar het buitenland, er worden wel uitzonderingen gemaakt maar dat is niet echt vaak aan de orde. Meestal staat studenten hier ook wel open voor omdat we met een ander soort student te maken hebben dan bij andere opleidingen. De hele course ES is natuurlijk internationaal georiënteerd dus studenten weten dat het erbij hoort.

Heeft de opleiding een toekomstig 'internationaal plan'?

We gaan door op zelfde voet omdat dat voor ons goed werkt. Wel moeten we de omstandigheden verbeteren van buitenlandse studenten die deze opleiding doen, ze zijn niet altijd even positief.

Wat doet de opleiding in de voorbereiding, begeleiding en nazorg van een buitenlandse minor of stage voor het verwerven van internationale competenties?

Het traject loopt eigenlijk over de hele studie omdat deze de student in de eerste twee jaar al voorbereid op het buitenland. Talen, en cursussen over diversiteit in interculturele communicatie zijn niet specifiek gericht op de study abroad maar helpen hier natuurlijk wel.

Er is weinig psychologische voorbereiding omdat we denken dat studenten dit zelf moeten kunnen regelen. Ze moeten ook een half jaar alleen in het buitenland gaan wonen dus in zekere zin is het stimuleren van eigen initiatief een goede voorbereiding

Ze moeten in het tweede jaar al drie keuzes doorgeven voor hun study abroad in het derde jaar. Omdat dit zo vroeg is, is het sowieso lastig om te bekijken wie er tegen die tijd daadwerkelijk ook gaan, er zijn namelijk wel wat eisen aan verbonden. Zo mogen er geen achterstanden zijn, moet het taalniveau op orde zijn en voor een ranking tellen cijfers ook mee. We proberen zoveel mogelijke eerste en twee keuzes in te delen maar sommige bestemming zijn erg populair. De sortering vind plaats in februari en er wordt dat gekeken naar 'ability, wants and availability'. Er word veel tijd gestopt in iemand een plekje geven.

Het verschilt per samenwerking maar meestal kunnen er maximaal 3 studenten naar een bestemming, we willen ook niet dat ze daar hun eigen klas gaan vormen. Als we iedereen hebben ingedeeld krijgt iedere student een aanbod en ze hebben twee weken om deze te accepteren of te weigeren. Mochten ze niet willen moeten we in gesprek over de overige mogelijkheden. Ze moeten hierna zelf een aanvraag doen bij de universiteit en hier kunnen ze heel soms ook nog geweigerd worden. (Als hun taal niveau niet goed genoeg is of als cijfereisen op eens belangrijker worden, maar dit komt zelden voor). Voor vertrek is er nog een pre-departure gesprek waarin wat praktische zaken worden aangehaald zoals te contacten bij veranderende inhoudt maar vooral voor vragen vanuit de student.

Omdat alle studenten na het derde jaar veel buitenlandervaring hebben is er geen specifieke voorbereiding voorafgaand aan de stage in het vierde jaar. Echter voor aanvang van de study abroad is er een voorbereidingstraject ingebouwd in het curriculum. Er zijn zes voorbereidingslessen die per jaar verschillend zijn van invulling. Standaard is communiceren met

het buitenland: sollicitatiebrieven schrijven. Deze les is ingekocht bij een extern bedrijf (undutchables.nl). Andere lessen kunnen gegeven worden door buitenlandse gastdocenten of ingevuld worden met presentaties van ouderejaars.

Tijdens het verblijf in het buitenland de landmentor tevens stagebegeleider, deze bezocht regelmatig het stageland maar tegenwoordig laat het budget en de tijd dit niet vaak meer toe.

Tijdens het verblijf in het buitenland verschilt het ook wel per landmentor hoe je begeleid wordt. Ik kan alleen voor mezelf spreken als ik zeg dat ik van te voren aangeef dat ze contact met mij moeten onderhouden. Dit gebeurt lang niet altijd maar dan is geen bericht, goed bericht. Ze moeten van te voren een studiecontract inleveren waarin staat wat ze precies gaan doen. Die kan tussentijds gewijzigd worden maar ik moet hiervan dan wel op de hoogte zijn. Als na terugkomst blijkt dat ze iets anders hebben gedaan weet ik natuurlijk niet zeker of ik dat goed kan keuren. Maar als er niks wijzigt en ik hoor niks, ga ik er van uit dat het wel goed komt. Ik ga niet achter studenten aanlopen. Er zijn verder geen aparte opdrachten of dergelijk.

Bij terugkomst is er een evaluatieformulier wel vrij uitgebreid is en deze word ook weer gebruikt om toekomstige studenten te informeren die naar dat specifieke land gaan. Er is drie jaar geprobeerd om nog een 'welcome-back' avond te organiseren maar hierop was zo weinig respons dat ze ermee zijn gestopt. Het Nederlandse individualisme komt hier opvallend sterk terug. Studenten ontwikkelen zichzelf, dit hoeven ze niet direct binnen een groep te doen of te delen met elkaar. Ze hebben hier weer hun eigen leven waar ze snel in terug vallen.

Wat willen jullie dat de student leert van zijn of haar study abroad en wat doen jullie om dit te bereiken?

We hebben geen specifieke eisen aan wat er geleerd moet worden. Ze moeten een curriculum volgen aan een gast universiteit en hier de geëiste 30 ECT's halen. Als ze daarmee terug komen hebben ze zich dus goed kunnen handhaven. Culturele competenties zijn lastig te meten en daarom is het eigenlijk altijd maar weer de vraag of een student ook cultureel ontwikkelend is, er zijn ook studenten die een half jaar niet van campus afkomen maar hier kun je vanuit Nederland vrij weinig aan doen.

(op het aanhalen van 360-feedback) Het meten van culturele competenties kan op verschillende manieren maar het is bij ons natuurlijk ook nog wel een hele kluif om dat te moeten verwerken. Wij hebben gemiddeld zo'n 100 studenten bij ES die naar het buitenland gaan, als die allemaal 6-8 formulieren laten invullen wie gaat dat dan allemaal verwerken? Bovendien willen we studenten vooral academische en beroepsmatige verdieping geven. Hiernaast zijn een heleboel studenten ook alweer cultureel goed gefundeerd door vakanties en ouders die ook 'wereldlijk' zijn.

Geïnterviewde: **Pieter Bijl** (stagecoördinator MWD) 07-05-2012

Hoe presenteert de opleiding zich met betrekking tot buitenlandse studie of stage?

Ik werk nu vier jaar voor MWD als stagecoördinator en ik weet eigenlijk niet zo goed hoe het ging voordat ik er werkte. Lia Froeling was voornamelijk bezig met internationalisering en ze heeft alles geloof ik ook een beetje op de kaart gezet. Het is Hogeschoolbeleid dat iedere opleiding iets met internationalisering moet doen of in ieder geval de mogelijkheid moet bieden, binnen de sociale academie promoten we dat nu dus doormiddel van de stage en minormarkt. Hierin zijn stukjes georganiseerd gericht op het internationale aspect.

Heeft de opleiding een toekomstig ‘internationaal plan’?

Het lijkt of internationalisering wel meer populariteit wint er waren begin dit jaar al 14 aanvragen voor een internationale stage, echter zijn er nu nog maar 4 over die daadwerkelijk naar het buitenland gaan volgend jaar. Studenten haken om verschillende redenen af, studiepunten die behaald moeten worden, Erasmus regelingen, veel voorbereidende opdrachten of het vinden van een stageplek zijn grote struikelblokken. Je moet ook l vrij vroeg opgeven dat je wil gaan dus er is een groep die zich ‘voor de zekerheid’ aanmeldt en zich dat toch bedenkt. Dit zijn ook vier studenten die op de plek van bestemming familie hebben zitten dus dit is blijkbaar extra motiverend om door te zetten.

We zijn wel in gesprek met Artesis in België om de mogelijkheden te bespreken voor uitwisseling van studenten tijdens de studie. Minors volgen in het buitenland komt nu eigenlijk vrij weinig voor. De mogelijkheid is er wel maar het is lastig om een geschikt programma te vinden.

Wat willen jullie dat de student leert tijden het buitenland verblijf en hoe willen jullie dit bereiken?

Wat we nu merken is nar locatie nog een grote rol lijkt te spelen voor studenten die naar het buitenland willen. Het is nog moeilijk om een inhoudelijk gelijkwaardige stage te vinden in verre oorden en Europa lijkt nog niet zoveel populariteit te hebben. Om te zogen dat hier wel genoeg geleerd word moet de stage in Nederland goed geregeld en uitvoerend zijn en moet de student het tweede jaar succesvol hebben afgerond. Dit betekend vaak at dit de toch al ietwat serieuzere studenten zijn die aan een buitenland stage beginnen. We willen natuurlijk dat een buitenland stage extra verdieping biedt en de mogelijkheid geeft om te reflecteren op de situatie in Nederland.

Wat doet de opleiding in de voorbereiding, begeleiding en nazorg van een buitenlandse minor of stage voor het verwerven van internationale competenties?

Zie SW internationaliseringshandleiding.

Bij MWD is het zo dat doorgaans de stagebegeleider die de eerste vijf maanden in Nederland begeleidt ook de stage in het buitenland begeleidt, dit geeft wat meer vertrouwen en de begeleider weet hoe de student werkt. Ook de supervisie van de eerste vijf maanden loopt door in het buitenland, waar dit gebeurde via email is nu Skype een gebruikelijk middel. Dit is iets directer en geeft ook mogelijkheid om toch in groepsverband te communiceren. De begeleider en supervisie zijn wel twee verschillende personen.

*Geïnterviewd door Nadia Annastatia: **Jacob de Ligny** (stagecoördinator 1^e en 3^e jaar SPH)
Informatie die ik uit het interview heb gehaald welk relevant is voor mijn onderzoek.*

Wat doet de opleiding in de voorbereiding, begeleiding en nazorg van een buitenlandse minor of stage voor het verwerven van internationale competenties? (handleiding ASP buitenland-stage)

Jacob vindt niet dat de studenten aangemoedigd moeten worden om stage te lopen in het buitenland. Eigen en intrinsieke motivatie is erg belangrijk omdat er alleen dat de juiste inzet getoond zal worden om de periode succesvol af te ronden.

Studenten die stage gaan lopen in het buitenland moeten één keer per week voor supervisie een reflectieverslag schrijven. Als hier niet aan gehouden wordt zullen geen studiepunten worden toegekend voor het buitenlandverblijf.

Het volgen van buitenlandstage en -minoren binnen Europa zou moeten gestimuleerd omdat het aanbod vaak intensiever is en het aanbod beter aansluit op de eigen opleiding. Zo zijn er bijvoorbeeld mogelijkheden in Antwerpen, dit is niet ver maar wel inhoudelijk beter te verantwoorden en gemakkelijker te begeleiden. Hulp- en dienstverlening verschilt er land en dat maakt ieder land evenwaardig leerzaam.

De studenten denken bij een stageplek in het buitenland vak aan een exotische oord. Ver reizen geeft een extra dimensie en ze kijken te weinig naar de mogelijkheden dichterbij huis, in Europa. Het voordeel van dichterbij huis is dat er goed inhoudelijk aanbod is en er ook beter contact mee onderhouden kan worden. Eventuele werkbezoeken zijn dan ook beter te realiseren.

Kennis in hulpverlening

2 jaar geleden liepen een aantal studenten stage in Turkije bij een psychisch inrichting. Na een eerdere stage van 5 maanden in Nederland merkte ze dat de ontwikkeling daar groter was dan in NL. Het verschil in methodieken en aanpak was groot en tegen verwachtingen in vonden ze de stage in Turkije een leerzamere ervaring. Door de gestructureerde en soms gebureaucratiseerde aanpak is niet veel ruimte voor verandering en nieuwe visies.

MINOR DEVELOPMENT COOPERATION

Geïnterviewde: **Maarten van Munster** (Docent en country tutor ES, begeleider Minor DC)

Kun je een beschrijving geven van de minor en jouw betrokkenheid hierbij?

De minor loopt nu drie jaar en wordt in principe twee keer per jaar aangeboden. Het gaat niet altijd door vanwege een verplicht aantal aanmeldingen. Ik ben zelf jurist mensenrechten en werk voor 90% bij ES als docent en ben ook landmentor (country tutor). De minor is eigenlijk ontstaan vanuit het vak dat ik hier geef 'Development Policy' welke zich vooral richt op ontwikkelingslanden en de problematiek hieromheen. Hierin worden verschillende thema's belicht die zijn overgenomen en uitgebreid voor de minor. Misschien is de inhoud van de minor ondertussen ook wel teveel en te zwaar geworden voor een minor die ook nog eens voor het grootste deel uit praktijk onderzoek/stage bestaat.

De thema's vanuit ES zijn aangevuld met thematiek speciaal over Ghana omdat dit het land is waar we toen mee in zee zijn gegaan, Ruud van Wezel wie ondertussen ook weer weg is had daar toen meer kennis over en connecties en heeft dat deel van de minor toen met Jos verder uitgewerkt.

De minor begint met vijf weken intensieve training op een zeer veelzijdige manier; er zijn colleges van diverse docenten met ieder zijn of haar eigen specialiteiten, de studenten moeten zelf presenteren in seminars en er zijn verschillende fieldtrips zoals een bezoek aan het Ministerie van BuZa en Cordaid.

Wat willen jullie dat de student leert tijdens de minor en hoe willen jullie dit bereiken?

De minor is natuurlijk ontwikkeld om studenten een kans te geven meer te leren over ontwikkelingsproblematiek en alles dat hiermee te maken heeft. Ze ontwikkelen een nieuwe wereldvisie en gaan theoretisch en praktisch is op thematiek zoveel mogelijk gerelateerd aan hun eigen opleiding. We willen dit bereiken door het aanbod zoveel mogelijk aan te passen aan de groep studenten die we voor ons hebben, als er zich vier bouwkundestudenten aanmelden proberen we daar rekening mee te houden in de lesstof maar vooral in het zoeken naar stageplekken.

We willen dat de studenten actief participeren en zo zoveel mogelijk van ons en van elkaar leren. De minor start met een periode van een vijf weeks intensief lesprogramma waar we dus verschillende thema's behandelen met meestal Ghana als case. Studenten moeten zelf in deze tijd een plan of approach, plan van aanpak, schrijven gericht op hun stage onderzoek in Ghana. Aan de hand hiervan vinden hun praktijkwerkzaamheden plaats. We plaatsen de studenten het liefst in tweetallen op een stageplek zodat je wel houvast hebt maar niet in een 'bubbel' blijft zitten als je in Ghana bent.

Wat we ook proberen te doen, vooral uit praktische overwegingen, is een begeleider aan studenten koppelen die beter bekend is met de studie van de studenten, een docent van de opleiding of als deze niet beschikbaar is proberen om samen te werken met iemand van betreffende opleiding.

Wat doet de minor in de voorbereiding en begeleiding en waar liggen hier de risico's?

Net al een beetje beschreven en de handleiding heeft een duidelijk overzicht van de thema's die we behandelen. We proberen ook te benadrukken dat studenten wel een open houding moeten houden omdat er altijd risico is dat je met veel informatie ook bepaalde verwachtingen of meningen creëert. 'Expectation management' is een belangrijk begrip omdat je gedeeltelijk verantwoordelijk bent voor de verwachtingen van de student. Misschien worden negatieve kanten ook veel benadrukt, ontwikkelingslanden zijn natuurlijk niet te definiëren als slecht of minder maar hun problemen zijn wel kenmerkend, ik weet uit mijn eigen lessen dat ik ook wel positieve

punten wil aanduiden. Het lijkt mij belangrijk hier een balans in te vinden. Ik kan helaas niet inhoudelijk over de hele minor spreken want ik ben gewoon niet overal bij. Het Engels niveau van de minor ligt aardig hoog en het kan zijn dat dit een drempel is voor studenten die dit niet gewend zijn. Het geven van meningen en actief participeren in de klas wordt dan gestremd door faalangst. Dit zal voornamelijk zo zijn bij studenten met een niet gerelateerde vooropleiding maar dit is natuurlijk speculatie, ik kan niet spreken voor de student. De begeleiding verdelen over meerdere docenten heeft ook negatieve kanten. Ik kan me voorstellen dat niet alle begeleiders complete kennis van de minor hebben en dat ze hierdoor misschien minder betrokken begeleiden. Ik weet niet of er duidelijke afspraken zijn met begeleiders die minder betrokken zijn bij de minor zelf. Ook zijn de agenda's op de Hogeschool gewoon heel erg vol en vind ik ook dat het van twee kanten moet komen. Als je niks van studenten hoort, soms ook als jij wel contact zoekt, moet je ervan uit kunnen gaan dat alles goed gaat. Afstand speelt hier natuurlijk ook een grote rol. We hebben gemiddeld 5 of 6 begeleiders binnen de minor voor als de studenten in het buitenland zitten. Ik weet niet hoe je de kloof zou kunnen verkleinen zonder in te boeten aan niveau van minor. (Gepraat over gerichte doelgroep of startniveau eisen maar dat druist misschien weer tegen doel in.)

Wat zijn volgens jou, rekening houdend met eigen ervaringen, belangrijke punten in het voorbereidings en begeleidingstraject gericht op studenten die naar het buitenland gaan?

Zeker inhoudelijk moeten de doelstellingen duidelijk zijn, wat gaan we doen, wat gaan we leren en hoe gaat we dit precies bereiken. Praktische zaken moeten ook zo vroeg mogelijk duidelijk zijn; tips geven en zorgen dat ze aan alle belangrijke zaken denken, visa, financiën, vaccinaties, praktische dingen die, wanneer niet goed geregeld, een goede ervaring in de weg kunnen staan. Je zou natuurlijk kunnen zeggen dat hier de verantwoordelijkheid van de student ligt maar binnen educatieve context denken studenten niet altijd overal aan. Structuur en duidelijkheid bieden is denk ik belangrijk omdat naar het buitenland gaan en in een andere situatie zitten gewoon minder houvast biedt dan wat studenten gewend zijn.

INTERVIEWS HH STUDENTEN

Voor een gedegen vergelijking heb ik voor alle studenten interviews dezelfde vragenlijst gehanteerd.

FORMAT VRAGENLIJST

1. Persoonlijke gegevens

- Land van geboorte.....
- Moedertaal.....
- Opleiding, studiejaar.....
- Vooropleiding.....
- Uit- /thuiswonend.....
- Hoogste opleiding ouders.....
- Eerdere buitenlandervaring.....

2. Motivatie, redenen voor studie/stage in het buitenland

Wat waren voor jou de belangrijkste redenen om voor een studie/stage in het buitenland te kiezen?

- Persoonlijke ontwikkeling
- Culturele motieven
- Academische/prof. ontwikkeling
- Carrièreperspectief / mogelijkheden op de arbeidsmarkt
- Taal

3. Wat waren de omstandigheden tijdens je verblijf in het buitenland

- Woon- en leefomstandigheden
 - Huisvesting: te midden van lokale bevolking – internationale gemeenschap
 - Interactie met lokale bevolking en cultuur
 - ‘onderdompeling’ vs. ‘international bubble’
 - Deelname aan het sociale leven
 - Taal
- Is de taal op een of andere manier een belemmering geweest tijdens je verblijf in het buitenland
 - In je contacten met de plaatselijke bevolking
 - Tijdens de uitvoering van je stage
- ‘Cultural shock’.
 - bestonden er grote cultuurverschillen tussen jezelf en de lokale bevolking;
 - zo ja, was dit van invloed op je contacten met de plaatselijke bevolking/ vormde het een belemmering voor het contact met hen;
 - (hoe) is dit van invloed geweest op de uitvoering van je stage;
 - Hoe ben je omgegaan met deze verschillen
- Wat zijn de belangrijkste leermomenten geweest tijdens je buitenlandverblijf?

persoonlijk / intercultureel / academisch / professioneel

4. Wat heb je geleerd / welke competenties heb je ontwikkeld

- Beschrijving in termen van de student zelf
- Gekoppeld aan de onderstaande begrippen
 - a. Persoonlijke ontwikkeling:
 - b. Interculturele competenties
 - c. Professionele / academische ontwikkeling
 - d. Taal

5. Tevredenheid met het niveau en de inhoud van het geleerde

- Wat zie je zelf als het belangrijkste dat je geleerd hebt/ als de belangrijkste opbrengst van je verblijf in het buitenland?
- In hoeverre heeft het beantwoord aan je oorspronkelijke verwachtingen en motivatie ?
Heeft het opgeleverd wat je er van verwacht/gehoopt had?
 - Waarom wel / waarom niet
- Ben je tevreden met het niveau en de inhoud van het geleerde;
- Hoe was de aansluiting bij je eigen opleiding
- Hoe was de aansluiting bij je eigen beroepsperspectief
- In hoeverre vormt het een goede voorbereiding op je toekomstige beroepspraktijk.

6. Voorbereiding en begeleiding vanuit de opleiding

- Hoe ben je door je opleiding voorbereid op en begeleid tijdens en na je verblijf in het buitenland?

Wat is er gedaan aan:

- Informatieverschaffing,
- Voorbereiding,
- begeleiding tijdens het verblijf in het buitenland
- begeleiding na verblijf in het buitenland
- Ben je door je opleiding specifiek voorbereid en begeleid m.b.t de ontwikkeling van internationale competenties ?
(specifieke vakkennis, interculturele vaardigheden, taalkennis,)
- Heb je jezelf buiten nog op een of andere manier voorbereid op je stage/studie in het buitenland?
 - Kennis van land, plaats, cultuur, geschiedenis; economische, politieke, sociale situatie
 - Taal
 - Vakinhoudelijk, m.b.t. de inhoud van studie of stage

Tevredenheid met het voortraject en de begeleiding tijdens en na het verblijf in het buitenland

- Hoe tevreden ben je over:
 - de informatieverschaffing voorafgaand aan je verblijf in het buitenland;
 - de voorbereiding op het verblijf in het buitenland;
- Was je uiteindelijk voldoende voorbereid op je verblijf in het buitenland;
(de cultuur van het land / de woon- en leefomstandigheden ter plaatse /
de stage-instelling en de inhoud van de stage)
- Ben je tijdens je verblijf in het buitenland goed begeleid;
 - heb je voldoende overleg gehad;
 - voldeed de begeleiding aan de verwachtingen
- Heeft de voorbereiding en begeleiding je geholpen je internationale competenties te ontwikkelen?
Wat zijn daarin voor jou de belangrijkste elementen geweest?
- Zijn er zaken die je gemist hebt in de voorbereiding of in de begeleiding tijdens je verblijf in het buitenland of na terugkomst? Zo ja, wat?
- Wat zou anders moeten / wat kan beter?

INTERVIEW 1

20-04-2012

1. Persoonlijke gegevens

- Land van geboorte: Nederland
- Moedertaal: Nederlands
- Opleiding, studiejaar: CMV 4^e jaar, derde hoofdfase
- Vooropleiding: Havo , facility management, 1 jaar werk + heroriëntatie traject
- Uit- / thuiswonend: uitwonend
- Hoogste opleiding ouders: Zorg
- Eerdere buitenlandervaring: Vakanties vooral met ouders binnen en buiten Europa

2. Motivatie, redenen voor studie/stage in het buitenland

Wat waren voor jou de belangrijkste redenen om voor een studie/stage in het buitenland te kiezen?

Eigenlijk waren het vooral persoonlijke motieven voor mij; voornamelijk studeren in een ander land en de ervaring an sich. Ik was ook wel geïnteresseerd om te zien hoe het beroep op een andere plek uitgevoerd wordt. Vooral omdat ik mij nog niet echt had bezig gehouden met samenlevingsopbouw vond ik het leuk om mijn stage hiermee in te richten.

3. Wat waren de omstandigheden tijdens je verblijf in het buitenland

Zelfstandig gezocht, bij een gezin (Lodger, loge in huis) huren van kamer in een huis. Via-via-via. Ik woonde in Clapham, een buitenwijk van Londen maar bijna zo groot als Oegstgeest, er was een goed deel en slecht deel en ik zat in het goede deel, misschien was het wel anders geweest als ik in een ander deel zat. Door periode heen zijn wel veel mensen op bezoek geweest waar je dan tijd aan besteed, maar binnen stage waren er wel internationale contacten die daar gewoon vast werkten. (Collega's wel veel mee omgegaan ook privé) Verschillende vriendengroepen maar wel 'Londenaren'

Ook Amerikaanse studenten voor 6 weken een blok op school waar dan ook een stukje stage bij zat. Ik werd als 'buitenlander' wel overal bij betrokken en dat was heel fijn omdat ik er zelf niks kende en zij natuurlijk wel.

- Is de taal op een of andere manier een belemmering geweest tijdens je verblijf in het buitenland

Niet echt, maar binnen stage had ik zeker de eerste maand wel vaak zoiets van HE als iemand met veel vakterminologie aan het praten was. Dit was heel erg wennen maar als je ermee wordt geconfronteerd leer je wel het snelst.

Binnen lokale bevolking niet veel problemen met de taal, maar Engels is wel gecompliceerder dan ik dacht met verschillende woordbetekenissen. Mensen weten dat je niet lokaal bent dus houden hier wel gewoon rekening mee.

- 'Cultural shock'.
 - bestonden er grote cultuurverschillen tussen jezelf en de lokale bevolking;

Niet echt, maar het was natuurlijk Londen en gewone westerse hoofdstad, er was wel een ander soort drukte, mensen zijn anders en overbeleeft, daar heb ik wel een moeten wennen. Directheid is wel ter sprake gekomen tijdens stage.

Verschillende leeftijden dat ik af en toe zelf achteraf of tijdens dacht, oeh kan dit wel enzo. Maar omgang binnen stage was wel relaxed.

Over algemeen hele open mensen en willen je meenemen terwijl in Nederland heel duidelijk groepen zijn en ontstaan en hierdoor minder interactie hebt. De verschillen zijn door mij dus eigenlijk heel positief ervaren.

- Wat zijn de belangrijkste leermomenten geweest tijdens je buitenlandverblijf?

Het feit dat ik een bestaan heb op kunnen bouwen waar ik onbekend was, het land de mensen en werk, alles was nieuw. Stage was wel een soort ‘haven’ dat was fijn.

4. Wat heb je geleerd / welke competenties heb je ontwikkeld

- Beschrijving in termen van de student zelf

Net als voor een normale stage heb ik van te voren doelstellingen opgesteld en dit heeft voornamelijk betrekking gehad op academische competenties. Het vervelende was dat er heel veel academische competenties en leerdoelen zijn maar dat dit allemaal in het Nederlands is. Een Engelse beschrijving is er niet dus moest ik alles zelf vertalen aangezien het verslag wel in het Engels moest. Dit vind ik niet onredelijk maar wel vervelend omdat er heel veel tijd in is gaan zitten.

In eerste instantie dacht ik dat er niet veel verschil zou zijn tussen de Nederlandse en Engelse cultuur, maar eigenlijk al direct in mijn eerste week in Londen merkte ik op dat je de Engelsen toch echt te beleefd zou kunnen noemen. Het is voor mij niet vanzelfsprekend om aan iedereen die ik tegen kom te vragen hoe het gaat of wanneer dit mij gevraagd wordt, het terug te vragen. Ook heb ik het idee dat wanneer Nederlanders iets gedaan willen krijgen zij dit duidelijk communiceren en er niet zoals de (meeste) Engelsen er lang omheen draaien.

“Ik ben er expres zonder te grote verwachtingen ingestapt, maar uiteindelijk heeft het mijn stoutste dromen overtroffen. Ik heb een geweldige tijd gehad, mis het nog elke dag en hoop weer snel terug te kunnen gaan!”

- Gekoppeld aan de onderstaande begrippen

a. Persoonlijke ontwikkeling:

Het heeft misschien twee weken geduurd voordat ik gewend was aan het Londens leven. Ik denk dat ik vooral van de drukte in het begin de meeste last heb gehad. Wel vond ik het grappig om te merken dat toen ik weer terug in Nederland was, ik bepaalde irritaties had omdat ik zo gewend was aan hoe het in Londen ging.

5. Tevredenheid met het niveau en de inhoud van het geleerde

Ja ik ben tevreden met alles wat ik geleerd heb. Ik ben zonder verwachtingen er naartoe gegaan en mijn stoutste dromen zijn werkelijkheid geworden. Ik heb alles eruit gehaald wat er uit viel te halen. En ben ook vooral persoonlijk en sociaal erg gegroeid denk ik.

Niveau van de stage was denk ik heel goed. Ik had dus in samenlevingsopbouw geen ervaring dus moest wel alles opnieuw leren kennen. Er wordt ook veel belang gehecht aan sponsoring en fondsen en naamsbekendheid is ook erg belangrijk en iedereen had hart voor de organisatie! Dat zijn dingen die soms in Nederland wel anders zijn.

6. Voorbereiding en begeleiding vanuit de opleiding

Ik had de Internationale dag gemist i.v.m. een minor e moest hierdoor een vervangende opdracht maken. Ik heb daarna gesprekken gehad binnen opleiding met personen van het stagebureau. Ik heb uiteindelijk geen opdrachten gemaakt maar mijn plan gewoon door gepusht omdat ik weg wilde en in laatste twee maanden heb ik nog wel competenties op moeten stellen, wat wil ik leren e.d.

Mijn stage heb ik via een andere instelling gevonden (CV sollicitatie, motivatie voor tussen instelling) Ik heb zelfstandig niet veel meer aan voorbereiding gedaan, meer bezig geweest met het regelen van de Erasmusbeurs e.d. maar ook dit was redelijk last minute

Tijdens mijn stage was de begeleiding af en toe wat rommelig. Ik had de supervisie niet geregeld ter plekke, maar kon als soort van proef vanuit Hogeschool supervisie krijgen. Uiteindelijk dus een docent toegewezen gekregen om via Skype supervisie te volgen. Dit begon erg laat en vaak in de avond wat mijn sociale leven af en toe wat in de weg stond. Ik heb het gewone traject gevolgd; Ieder week een reflectieverslag, werksituatie en deze bespreken tijdens de supervisie. Mijn supervisor was wel meegaand en ik denk dat ik nog wel veel aan haar heb gehad omdat ze me door andere ogen liet kijken naar situaties op werk. Zo was er plots een collega overleden en ze heeft me wel geholpen met hoe ermee om te gaan.

Wat ik wel vervelend vond was dat er gebeld zou worden voor een tussentijdse evaluatie, maar dit kwam maar niet. Ik heb er toen achteraan gezeten en toen heeft het gesprek uiteindelijk wel plaats gevonden maar dit was niet meer dan enkele minuten. Er zou ook achteraf nog contact opgenomen worden maar naar mijn weten is dit ook niet meer gebeurd.

Wel heb ik nog elke maand een newspaper stukje naar het stagebureau moeten sturen maar er waren hiervoor weinig richtlijnen en ik heb er ook nooit reactie op gehad.

Na terugkomst heb ik een stageverslag gemaakt maar ik heb niet de tijd genomen om dit goed af te ronden en toen heb ik afgesproken met mijn begeleider dat we het wel over de vakantie heen zouden tillen. Oorspronkelijk moest het verslag wel in het Engels maar uiteindelijk afgesproken dat dit niet hoefde omdat ik me niet goed kon uitdrukken.

Tevredenheid met het voortraject en de begeleiding tijdens en na het verblijf in het buitenland

Ik ben wel tevreden met hoe het verlopen is maar een klasgenootje heeft hier wel andere ervaringen mee. Naar de stage instelling toe kwam het zoals ik al zei misschien soms wat onprofessioneel over.

Persoonlijk vind ik dat docenten en het stagebureau wel wat strenger en duidelijker hadden mogen zijn met betrekking tot de deadlines... misschien had ik dan niet kunnen gaan maar het schept wel meer duidelijkheid. Ook vind ik dat de opleiding studenten meer mag stimuleren en aanmoedigen om naar het buitenland te gaan en ze moet blijven volgen in het traject.

- Was je uiteindelijk voldoende voorbereid op je verblijf in het buitenland;

Ik was uiteindelijk wel goed voorbereid maar dat vergt ook niet veel inspanningen voor Londen. Natuurlijk loop je tegen andere dingen aan dan hier in Nederland maar juist daarom ga je ook naar het buitenland, anders kun je net zo goed hier blijven. Ik had echter niet verwacht dat het me zoveel geld zou gaan kosten, Londen is duur en daar was ik niet heel erg goed op voorbereid.

- Heeft de voorbereiding en begeleiding je geholpen je internationale competenties te ontwikkelen?

Ik heb wel competenties ontwikkeld zoals ik al zei maar daar heeft de voorbereiding niet echt invloed op gehad.

Ik denk dat ik als tip mee zou willen geven dat er misschien een database gemaakt kan worden van studenten die naar het buitenland geweest zijn. Zorgen dat die contacten onderhouden blijven omdat studenten in elkaar geïnteresseerd zijn maar dit ook voorlichtingstijd kan schelen voor docenten.

Ook zou er een Engelse versie moeten zijn van alle belangrijke documenten van de opleiding: stagehandleiding, competentielijsten Alert en ondernemend ... Het kost enorm veel moeite om ook nog eens alles zelf te moeten vertalen. De beschikbaarheid van Engelstalig materiaal is wel handig als je verplicht wordt in het Engels te schrijven.

Wat supervisie betreft vind ik verwachten dat de student iemand zoekt voor mijn opleiding wat onzinnig. CMV komt daar ook niet in deze hoedanigheid voor en ik heb nergens contact gehad met een universiteit. Het lijkt of ze daar niet zo goed over hebben nagedacht als het gaat om beroepsontwikkeling omdat docenten daar ook niet goed weten wat ik moet leren en of ontwikkelen.. Skype is naar mijn mening een goede oplossing.

De opleiding mag studenten wel mee enthousiast maken over wat je eruit kan halen! Sommige studenten moeten overgehaald worden terwijl het zo ontzettend veel oplevert. Het is altijd leerzaam om te zien hoe een organisatie werkt, maar dan net even anders in een ander land.

INTERVIEW 2

20-04-2012

1. Persoonlijke gegevens

- Land van geboorte: Nederland
- Moedertaal: Nederlands
- Opleiding, studiejaar: CMV 4^e jaar, derde hoofdfase
- Vooropleiding: VMBO tl, MBO SPW n4
- Uit- / thuiswonend: uitwonend
- Hoogste opleiding ouders: HBO beide sociale academie.
- Eerdere buitenlandervaring: vakanties vooral veel zelfstandig

2. Motivatie, redenen voor studie/stage in het buitenland

Wat waren voor jou de belangrijkste redenen om voor een studie/stage in het buitenland te kiezen?

In een ander land wonen en zelf mijn eigen leven kunnen regelen. Afstand nemen van thuis, zelfstandigheid en eigen dingen regelen en bevestiging hiervan.

Ervaren hoe het is om in een ander land te wonen i.v.m. eventuele toekomstwens

Zien hoe onze opleiding zich profileert in een ander land. Vooral ter plekke maar dus niet vooraf

Andere mensen ontmoeten en de gekoppelde culturen hieraan leren kennen. Engelse taal geeft ook meer ervaring misschien een pre in werkveld

3. Wat waren de omstandigheden tijdens je verblijf in het buitenland

Goede accommodatie: Rasmus Rask een campus waar veel internationale studenten zaten, een bar was een af te huren ruimte, wasgelegenheden e sportaccommodatie dichtbij. Ook was er een stuk bos en velden waar je bijvoorbeeld kon voetballen of hardlopen.

Het contact met andere studenten ging dus heel snel en je komt ook veel verschillende nationaliteiten tegen. Als ik bij een Deens gezin had gezeten was het wel anders geweest waarschijnlijk, Denen zijn hele aardige sympathieke mensen maar terughoudend naast de internationale studenten.

- Is de taal op een of andere manier een belemmering geweest tijdens je verblijf in het buitenland

Nee absoluut niet. Alles kon gewoon in het Engels. Het was wel noodzakelijk dat de minor zelf ook in het Engels was. Als de cursus in het Deens was geweest was het wel heel anders en moeilijker, dat had ik misschien een talencursus moeten doen maar dan krijg je lang niet zoveel mee.

Het niveau van Engels was wel heel gevarieerd omdat er studenten waren uit verschillende landen met verschillend Engels niveau.

- 'Cultural shock'.

Bestonden er grote cultuurverschillen tussen jezelf en de lokale bevolking; Niet echt geloof ik, misschien de heel erg open attitude van jonge Denen maar dit hoeft niet aan de cultuur te liggen.

- Wat zijn de belangrijkste leermomenten geweest tijdens je buitenlandverblijf?

Mezelf wel beter leren kennen tijdens moeilijke momenten, gezondheid pijn in benen → op jezelf aangewezen. Tripjes maakte me wel heel zelfstandig.

Beroepsvisie, voornamelijk door de Deense manier van werken en leven

4. Wat heb je geleerd / welke competenties heb je ontwikkeld

- Beschrijving in termen van de student zelf

Ik merk dat ik veel opener ben geworden en meer zelfstandig dingen ben gaan ondernemen. Daar wil je alles uit de tijd halen die er is dus onderneem je veel meer leuke dingen en die mogelijkheid is er ook meer omdat alle studenten daar in de zelfde situatie zitten.

- Gekoppeld aan de onderstaande begrippen
 - c. Professionele / academische ontwikkeling

Professioneel en academisch heb ik inhoudelijk denk ik niet heel erg veel geleerd. Het waren hele interessante vakken maar hadden veel herhaling van wat we hier hadden gehad. Wat ik wel bijzonder vond was de manier van lesgeven en de kijk op het leven die ze daar hebben. We hebben een week stage gelopen bij een Deense Kindergarten. Dat was superleuk en hebben hier ook activiteiten met de kinderen gedaan maar die spraken alleen Deens dus dat was wel lastig.

d. Taal

Talig is mijn Engels denk ik niet heel erg verbeterd, je merkt wel dat je er aan gewent raakt maar door de niveauverschillen in de groep met je ook heel erg aan het simplificeren. Je aanpassen aan andermans niveau wat vaak niet perse hoger ligt dan bij NL studenten.

5. Tevredenheid met het niveau en de inhoud van het geleerde

- Wat zie je zelf als het belangrijkste dat je geleerd hebt/ als de belangrijkste opbrengst van je verblijf in het buitenland?

Met een andere blik kijken naar mijn toekomstig beroep. Een excursie naar een outdoor kindergarten heeft echt mijn beeld veranderd als het jonge kinderen aangaat.

- In hoeverre heeft het beantwoord aan je oorspronkelijke verwachtingen en motivatie ?
Heeft het opgeleverd wat je er van verwacht/gehoopt had?

Ik heb er persoonlijk en sociaal veel meer aan overgehouden dan ik had verwacht. Ik heb vrienden gemaakt die ik nog steeds 'regelmatisch' (1 a 2 x per jaar) zie. Professioneel of academisch had ik niet veel verwachtingen dus kon het ook niet beter of slechter zijn. Het niveau had hoger gemogen maar ik heb nu bijvoorbeeld weer veel meer geleerd over werken in groepen waar groot niveauverschil aanwezig is.

- Ben je tevreden met het niveau en de inhoud van het geleerde; Absoluut, we hebben een werkweekend in Kopenhagen gehad waar we veel instellingen hebben bezocht en dit was al veel meer op het niveau dat we kennen uit NL. Omdat je met allemaal internationale studenten in de klas zit geeft dit ook een extra dimensie aan de lesstof omdat we voorbeelden en vragen vanuit verschillende landen en perspectieven kregen. Hier werd ook vaak extra aandacht aan besteed.

- Hoe was de aansluiting bij je eigen opleiding

In Denemarken was alles heel erg praktisch en hier heb ik ook veel van geleerd, ik vond dat er duidelijker linken werden gelegd tussen de vakken die we kregen en de broespraktijk.

6. Voorbereiding en begeleiding vanuit de opleiding

- Hoe ben je door je opleiding voorbereid op en begeleid tijdens en na je verblijf in het buitenland?

In de voorbereiding heeft Rudy wel praktisch heel veel geholpen samen met Lia Froeling omdat we de eerste studenten waren die gingen. Ik heb verder wel alles zelf gedaan en ook voor een klasgenootje :D Ik weet niet of ik echt meer begeleiding nodig had. Verder was er geen voorbereiding of begeleiding. Toen we daar waren hebben we een mail gehad over hoe het ging en we konden wel altijd bij hem terecht. Er is toen ook gevraagd of we nog eens een informatiepraatje wilde doen voor jongere jaars, dat hebben we gedaan.

- Heb je jezelf buiten nog op een of andere manier voorbereid op je stage/studie in het buitenland?

Ik heb mezelf ook niet anders voorbereid dan dat ik doe als ik op vakantie zou gaan, toeristische informatie, waar komen we terecht en wat willen we naast school allemaal zien en doen.

Tevredenheid met het voortraject en de begeleiding tijdens en na het verblijf in het buitenland

- Was je uiteindelijk voldoende voorbereid op je verblijf in het buitenland;
Ja, maar het is gewoon een westers land dus viel niet heel veel speciaal voor te bereiden.
- Ben je tijdens je verblijf in het buitenland goed begeleid;
Geen begeleiding, had meer mogen zijn maar het was niet 'nodig' maar misschien wel nuttig om je eigen ontwikkeling ook in de gaten te houden. Een logboek bijhouden o.i.d. kost niet veel tijd en het is wel leerzaam, maar zoiets doe je natuurlijk alleen als het 'verplicht' is.
- Heeft de voorbereiding en begeleiding je geholpen je internationale competenties te ontwikkelen?

Nee

- Zijn er zaken die je gemist hebt in de voorbereiding of in de begeleiding tijdens je verblijf in het buitenland of na terugkomst? Zo ja, wat?

Er zijn een aantal dingen die ik niet gemist heb maar die misschien wel handig zijn om mee te nemen, De ervaringen door studenten laten vertellen aan komende jaren werkt heel goed. Is er niet een taak weggelegd voor het stagebureau met betrekking tot buitenland minoren? Zou er voor een buitenland minor niet ook een traject aan verbonden moeten zijn? Je bent tenslotte ook in het buitenland en zou je hier anders op moeten voorbereiden dan een minor in NL.

Misschien is een tussentijds college nuttig over praktische zaken die ook voor een buitenlandminor geregeld moeten worden zoals, OV vergoeding, Erasmusbeurs, cijferlijst controle e.d. Eigen verantwoordelijkheid is wel belangrijk maar ik denk ook dat studenten nog lerende zijn en het zou zonde zijn als om praktische zaken problemen ontstaan

“There is more in life then going to school in the Netherlands”

“Zeker aan te raden voor persoonlijk maar ook academische vaardigheden”

Zien hoe een organisatie werkt, maar dan net even anders.

“verbreed je visie!”

INTERVIEW 3

29-04-2012

1. Persoonlijke gegevens

- Land van geboorte: NL
- Moedertaal: NL
- Opleiding, studiejaar: CMV 3
- Vooropleiding: Havo niet afgerond, 5 jaar in de verhuizing gewerkt en daarna een leertraject gedaan in Leiden, een workskills 'workshop'.
- Uit- / thuiswonend: uitwonend
- Hoogste opleiding ouders: Universiteit
- Eerdere buitenlandervaring: Redelijk wereldlijk, veelal zonder ouders.

2. Motivatie, redenen voor studie/stage in het buitenland

Wat waren voor jou de belangrijkste redenen om voor een studie/stage in het buitenland te kiezen?

Voornamelijk academisch en professioneel, ik denk dat dat ook te zien is aan de keuze voor het land. Ik heb voor België gekozen omdat het ons buurland is en de verschillende werkwijzen wel heel groot zijn. Je moet België gewoon kennen als je in Nederland professioneel aan de bak wil. Ik wil zelf een multidisciplinair kunsten centrum opzetten en de mogelijkheden verkennen. Ook aan de kant van zelf-financiering en beleid en dat kan ik heel goed binnen deze stage.

3. Wat waren de omstandigheden tijdens je verblijf in het buitenland

- Woon- en leefomstandigheden

Ik ben zelf opzoek gegaan naar woonruimte, ik heb verder ook mijn eigen stage gezocht en ik zocht dus iets in/bij het centrum. Ik heb ongeveer 2 dagen in de week een huisgenoot. Ik ga verder niet echt om met mensen buiten mijn stage. Het is een drukke 'baan' en de mensen daar zijn allemaal Belgen. Er zijn nog 7 andere stagiaires maar ie hebben allemaal een eigen begeleider. Ik heb hier tot noch toe dus niet echt een sociaal leven, er komen wel regelmatig mensen uit Nederland een dagje langs omdat het een ontzettend leuke stad is! Na mijn stage heb ik mijn huisje nog 2 maanden dus dan zal ik iets meer kunnen participeren in andere activiteiten, iets meer de toerist uithangen.

- Is de taal op een of andere manier een belemmering geweest tijdens je verblijf in het buitenland

In de eerste plaats dacht ik van niet maar ik merk wel dat er veel verschil zit in taalgebruik. Echt Antwerps is niet te verstaan maar iedereen past zich wel aan als ik erbij ben. Het is een behoorlijk dialect wat veel 'gewone' Belgen ook niet zouden verstaan. Het levert echter geen belemmering op tijdens de stage.

- 'Cultural shock'.

- bestonden er grote cultuurverschillen tussen jezelf en de lokale bevolking;

Ik ben nog geen bijzondere dingen tegengekomen. Wat je wel merkt is dat Belgen meer gesloten zijn van persoon. Ze zijn terughoudender in het geven van hun mening of in het becommentariëren van anderen of van processen.

- Wat zijn de belangrijkste leermomenten geweest tijdens je buitenlandverblijf?

Persoonlijk heb ik geleerd om geduldiger te zijn en om mijn eigen verantwoordelijkheid te nemen betreft taken. Mijn begeleider was op een gegeven moment ziek en daardoor moest ik zelf gaan bedenken wat ik alvast kon gaan doen. Initiatief nemen en het maken van een eigen planning heb ik hierdoor wel geleerd.

Wat mij ook opviel was dat de politieke verzuiling hier nog veel duidelijker zichtbaar is. Hierdoor is de cultuurparticipatie onder jongeren denk ik wel hoger. Ik vond het ook heel leerzaam om meer te leren over de politiek hier omdat ie eigenlijk heel scheef in elkaar zit.

4. Wat heb je geleerd / welke competenties heb je ontwikkeld

- Beschrijving in termen van de student zelf

Ik heb geleerd geduldiger te zijn en me aan te passen aan een manier van werken, hoewel ik ook merk dat ik soms graag op mijn eigen manier dingen aanpak. Ik heb absoluut geleerd dat ik later geen bureaubaan moet hebben voor 5 dagen in de week want dan wordt ik gek.

Academisch en professioneel leer ik ontzettend veel over de beleidsverschillen tussen België en Nederland en dat ik ook precies wat ik wilde.

Ik leer ook veel over programmeren en muziek-educatief ontwerpen. Ik zit hier ook in een communicatie team dat bezig is met het promoten van de instelling in Zuid-Nederland, dat is ook erg leerzaam. Er is wel gezegd dat mijn stage niet 'cmv' genoeg zou zijn maar ik denk juist dat de beleidskant in marketing en promotie juist steeds belangrijker wordt. Instellingen moeten zichzelf meer dan ooit profileren en daarvoor moet je kennis hebben over hoe dat moet gebeuren, ook in Nederland.

5. Tevredenheid met het niveau en de inhoud van het geleerde

- Wat zie je zelf als het belangrijkste dat je geleerd hebt/ als de belangrijkste opbrengst van je verblijf in het buitenland?
- In hoeverre heeft het beantwoord aan je oorspronkelijke verwachtingen en motivatie ?
Heeft het opgeleverd wat je er van verwacht/gehoopt had?
 - Waarom wel / waarom niet
- Ben je tevreden met het niveau en de inhoud van het geleerde;
- Hoe was de aansluiting bij je eigen opleiding
- Hoe was de aansluiting bij je eigen beroepsperspectief
- In hoeverre vormt het een goede voorbereiding op je toekomstige beroepspraktijk.

Ik moet zeggen dat ik in eerste instantie dacht dat ik meer praktische taken zou kunnen doen.

Maar de beleidskant neemt veel tijd in beslag, ook doordat het soms lang duurt voordat stukken van mij door de spreekwoordelijke molen zijn. Er wordt niet direct commentaar geleverd op stukken waardoor ik er zelf enigszins achteraan moet lopen.

Zij zijn wel ook blij met wat ik binnen de instelling breng. Zo heb ik geopperd te gaan voor een open budgettering. Waar verantwoordelijken zelf inzicht hebben in het kosten plaatje van bijvoorbeeld een project i.p.v. alleen de directeur. Dit werk door projectleiders wel goed ontvangen, maar mijn adviesrapport moet nog 'verwerkt' worden.

6. Voorbereiding en begeleiding vanuit de opleiding

- Hoe ben je door je opleiding voorbereid op en begeleid tijdens en na je verblijf in het buitenland?

Ik heb zelf mijn eigen stage en woonmogelijkheden opgezocht, hiernaast heb ik nadat ik ergens las dat dat moest ook zelf een supervisor geregeld. Ik heb een beetje omslachtig een akkoord gekregen om te gaan terwijl ik voorbereidingstraject niet doorlopen heb. Ik vind een deel niet geschikt voor België.

- Heb je jezelf buiten nog op een of andere manier voorbereid op je stage/studie in het buitenland?

Nee, praktische zaken zelf geregeld.

Tevredenheid met het voortraject en de begeleiding tijdens en na het verblijf in het buitenland

In principe had ik niet echt voorbereiding nodig en begeleiding mis ik op het moment ook niet echt, ik vind het alleen jammer dat ik bijvoorbeeld na ongeveer 3 weken te horen kreeg dat ik in

Nederland ook supervisie moest doen, terwijl ik al lang had doorgegeven dat ik in België een supervisor heb en hier ook actief mee bezig ben. Ook vind ik het contact tussen de opleiding en mijn stage instelling minimaal. Er is bijvoorbeeld tot noch toe nog geen contact geweest tussen mijn begeleiders en mijn stage instelling kijkt mij daarop aan. Er lijkt miscommunicatie te ontstaan over hoe dingen precies geregeld moeten worden en wie daar verantwoordelijk voor is. Ik geloof dat Rudy mijn aanspreekpunt is maar ook dit weet ik eigenlijk niet zeker, hij lijkt de stage coördinator van alle buitenlandstages.

Er zou een duidelijkere scheiding moeten zijn van voorbereidingsopdrachten voor bijvoorbeeld noord en West-Europa of Europa, Amerika en Afrika. Deze plekken zijn allemaal zo verschillend en de voorbereiding is voor elke bestemming hetzelfde.

Ook praktische zaken zouden wat beter begeleid kunnen worden financiën rond bijvoorbeeld de IBgroep zijn niet erg duidelijk.. het is ook niet heel duidelijk wat het International Office hierin kan betekenen.

INTERVIEW 4

10-05-2012

1. Persoonlijke gegevens

- Land van geboorte: NL
- Moedertaal: Turks, NL
- Opleiding, studiejaar: Afgestudeerd SPH
- Vooropleiding: MBO SPW Afgerond
- Uit- / thuiswonend: zelfstandig
- Eerdere buitenlandervaring: eerste keer voor langere tijd.

2. Motivatie, redenen voor studie/stage in het buitenland

Wat waren voor jou de belangrijkste redenen om voor een studie/stage in het buitenland te kiezen?

Naar vaderland, eigen land en wil hier later ook gaan werken.

Kennis en familie wel daar maar heb daar niet veel contact mee gehad

3. Wat waren de omstandigheden tijdens je verblijf in het buitenland

Ik had met 5 Turkse meiden een huisje gehuurd dicht bij universiteit, we hebben dit via via kunnen regelen. Er werden wel ook dingen via school aangeboden maar dat was duurder dus heb ervoor gekozen om alles zelf te regelen. Was goed te doen, je moet het wel treffen met wie je terecht komt. Uiteindelijk wel wat problemen gehad met een van de andere en dat kwam voornamelijk door kleine dingen.

- Is de taal op een of andere manier een belemmering geweest tijdens je verblijf in het buitenland

De minor was in het Turks dus ik dacht dat dat in eerste instantie wel zou lukken, maar ik heb er toch wel moeite mee gehad.

- 'Cultural shock'.

Ik ken de cultuur maar over verschillende gebieden en steden gelden weer andere dingen. Het lastigst voor mij was het klimaatverschil, er was een kachel in huis die dag en nacht aanstond terwijl het nog 15-20 graden was. Voor mij is dat nog warm maar voor hun was het al koud, ik heb hier wel bonje om gehad. Je wordt toch anders aangekeken als je van 'buiten' Turkije komt ook al ben je gedeeltelijk Turks. Maar je kon daar bijvoorbeeld wel gewoon na school lekker met medestudenten een cafeetje pikken, hier heerst zo'n sfeer toch minder vind ik.

4. Wat heb je geleerd / welke competenties heb je ontwikkeld

- Beschrijving in termen van de student zelf

Turkije heeft meer te bieden dan ik eigenlijk dacht, dit voornamelijk in cultureel opzicht. Wat ik ook heb gemerkt dat hoewel ik dacht Turkije wel te kennen er grote verschillen zijn tussen gebieden maar ook zeker tussen steden als bijvoorbeeld Ankara en Istanbul. Ik heb geleerd om echt alleen dingen aan te pakken, Ik was de enige die alleen was en de enige uit NL. Ik heb de tijd dat ik daar was ook geen andere NL studenten gezien.

5. Tevredenheid met het niveau en de inhoud van het geleerde

- Wat zie je zelf als het belangrijkste dat je geleerd hebt/ als de belangrijkste opbrengst van je verblijf in het buitenland?

Dat mij Turks bij lange na niet goed genoeg is om te werken in Turkije. Toetsing op papier was toch allemaal wel heel lastig.

- In hoeverre heeft het beantwoord aan je oorspronkelijke verwachtingen en motivatie ?
Heeft het opgeleverd wat je er van verwacht/gehoopt had?

Ik ben eigenlijk op aanraden van een vriendin gegaan maar wel naar een ander gebied. Zij had MWD gedaan en zei dat ik het zeker moest doen. Omdat ze zo enthousiast was werd ik dat ook en het is ook allemaal goed gegaan. Het is en blijft heel anders om ergens te wonen in plaats van ergens op vakantie te gaan.

- Ben je tevreden met het niveau en de inhoud van het geleerde; Uiteindelijk minor wel gehaald.
- Hoe was de aansluiting bij je eigen opleiding

Vakken kwamen wel erg overeen met wat ik hier ook wel al gehad, universiteit zelf is gewoon anders geregeld. Ik heb zelf keuze uit verschillende vakken kunnen maken, hierdoor kwam ik wel in 5/6 verschillende klassen terecht en dat maakt contacten maken ook wel lastig.

- In hoeverre vormt het een goede voorbereiding op je toekomstige beroepspraktijk.

Ik wil later heel graag in Turkije gaan werken of zelf iets opstarten daar en daar heeft dit me wel veel inzichten voor gegeven.

6. Voorbereiding en begeleiding vanuit de opleiding

- Hoe ben je door je opleiding voorbereid op en begeleid tijdens en na je verblijf in het buitenland?

Ik ben vanuit mijn opleiding aan de HHS niet begeleid, ik heb wel contact gehad met Lia Froeling voor alle documentenzaken. Ik ben de eerste helft van mijn vierde jaar weggeweest en begrijp wel dat er dan een groot deel zelfstandigheid verwacht wordt. Bij minoren in NL heb je ook geen begeleiding vanuit je eigen opleiding.

- Heb je jezelf buiten nog op een of andere manier voorbereid op je stage/studie in het buitenland?

Ik heb mezelf ingeschreven voor vakken via internet. Ik heb ook zelfstandig contact gezocht met docenten om alvast kennis te maken en te vertellen dat ik in hun lessen zou meedoen. Daar werd ik wel ok ontvangen, ik kreeg een rondleiding en de meeste docenten waren wel enthousiast dat ik er was.

Tevredenheid met het voortraject en de begeleiding tijdens en na het verblijf in het buitenland

Twee keer een email over hoe het met me ging .. maar verder niks.. geen begeleiding o.i.d. Er zou bijvoorbeeld een tweewekelijks logboek bijgehouden kunnen worden , dit helpt je een duidelijker leerplan aan te houden en geeft wat meer structuur. Er zouden thema's aangehouden kunnen worden zoals landsverschillen, beroep in de praktijk, leerdoelen etc.

Wat ik wel leuk vind was dat ik in Turkije iemand heb leren kennen via een docent daar die een week naar NL kwam voor onderzoek, daar was ik contactpersoon voor.

Ondanks de weinige begeleiding zou iedere student een buitenlandervaring moeten hebben omdat je anders kijkt naar dat wat je hier aan het doen bent, je moet alles uit je studie halen.

INTERVIEW 5

11-05-2012

1. Persoonlijke gegevens

- Land van geboorte: Nederland
- Moedertaal: Nederlands
- Opleiding, studiejaar: MWD, 4de jaar
- Vooropleiding: SPW 4
- Uit- / thuiswonend: thuiswonend
- Hoogste opleiding ouders: Binnenhuisarchitect
- Eerdere buitenlandervaring:

2. Motivatie, redenen voor studie/stage in het buitenland

9 maanden in Curaçao, internaat voor meisjes van 12 t/m 18 jaar

Wat waren voor jou de belangrijkste redenen om voor een studie/stage in het buitenland te kiezen?

Ik ben leergierig en wil zoveel mogelijk weten, vooral van het buitenlandse gewoontes, cultuur etc.. Ook zou ik graag in de toekomst mijn beroep willen uitoefenen in het buitenland en dat is de reden waarom ik al een aantal keer stage heb gelopen in het buitenland en regelmatig op reizen ga.

3. Wat waren de omstandigheden tijdens je verblijf in het buitenland

Doordat de klasgenoot waarmee ik samen stage ging lopen in het buitenland, haar nichtje al in het buitenland was, regelde zij ons verblijf, vervoer en stelde zij ons voor aan de bevolking en cultuur. Wij verbleven de eerste maanden samen in 1 huis en daarna hadden wij beiden ons eigen huis (naast elkaar) de rest van de studenten die ook van Nederland kwamen (Gouda, Utrecht) kwamen ook bij ons in de buurt wonen. Er stonden een stuk of 10 woningen en in 8 daarvan woonden wij.

Iedereen was verstaanbaar omdat zij allen gewend waren aan toeristen en hun Engels daardoor heel goed was. Ook op mijn stageplek konden de kinderen heel goed Engels spreken en sommige konden zelfs een aantal Nederlandse woorden.

- ‘Cultural shock’.

Ik sta als persoon open voor alles en had daardoor geen enorme cultuurschok. Ik moest in het begin wel even wennen dat iedereen met een grote glimlach rondliep ondanks de armoede bij sommige bewoners. Ze zijn dankbaar voor de allerkleinste dingen en dat zet je wel even aan het denken. Vooral voor mensen die in het westen wonen.

Ik vond het een leuke belevenis om de cultuur in Indonesië te leren kennen en heb daar geen moeite mee gehad.

- Wat zijn de belangrijkste leermomenten geweest tijdens je buitenlandverblijf?

Genieten van de kleinste dingen en dankbaar zijn voor wat je hebt. Qua stage ben ik zelfstandiger geworden. Je werd niet begeleid dus je moest zelf stappen nemen in je werk, vb een lesrooster plannen voor een week, kunnen onderbouwen waarom je die lessen/activiteiten wil geven.

4. Wat heb je geleerd / welke competenties heb je ontwikkeld

Zie 3

5. Tevredenheid met het niveau en de inhoud van het geleerde

Belangrijkste wat ik heb geleerd is om zelfstandiger te worden en niet afhankelijk te kunnen zijn van een ander heeft mij daarbij geholpen.

Ik had geen verwachtingen voordat ik wegging maar had wel de motivatie om er van te leren en dat heb ik ook gedaan tijdens mijn stage en in mijn vrije tijd.

6. Voorbereiding en begeleiding vanuit de opleiding

Ik moest een aantal formulieren invullen en een aantal opdrachten maken voor het stagebureau. Mijn stagebegeleider in Nederland bleef mijn stagebegeleider voor mijn stageperiode in het buitenland. Zelfde geld voor mijn supervisor. Ik ben door beiden heel goed begeleid. Het contact was ik tevreden mee en ik stuurde maandelijks een verslag naar beiden en naar het stagebureau voor het maandelijks "newspaper".

Bij terugkomst had ik een A4tje geschreven over mijn stageperiode in het buitenland en dat heb ik ingeleverd bij de International Office en kreeg daarvoor een bedrag die de helft van mijn ticket had vergoed en daar was ik wel blij mee. Verder heb ik geen begeleiding gehad bij mijn terugkomst.

Niet echt. Doordat alles al geregeld was voor ons in Indonesië heb ik mij alleen voorbereid voor wat ik in Nederland allemaal moest regelen voordat ik zou vertrekken.

Tevredenheid met het voortraject en de begeleiding tijdens en na het verblijf in het buitenland

Er was geen informatie te verkrijgen over mijn stageplek in het buitenland en ik vind het wel belangrijk dat studenten weten waar ze gaan en wat ze te wachten staat. Dat kan door middel van een map bij het stagebureau waar alle stageplekken beschreven staan door de studenten die daar zijn geweest.

Qua begeleiding zou er een duidelijke structuur moeten zijn voor zowel de begeleiders als de studenten.

INTERVIEW 6

03-05-2012

1. Persoonlijke gegevens

- Land van geboorte: Nederland
- Moedertaal: Nederlands maar ook Portugees thuissprekend.
- Opleiding, studiejaar: Pabo 3
- Vooropleiding: Havo en half jaar facility management
- Uit- / thuiswonend: thuiswonend
- Hoogste opleiding ouders: Universiteit in Portugal en HBO in NL
- Eerdere buitenlandervaring: Ik leef eigenlijk al mijn vakanties in Portugal bij familie.

2. Motivatie, redenen voor studie/stage in het buitenland

Wat waren voor jou de belangrijkste redenen om voor een studie/stage in het buitenland te kiezen?

De buitenland studie was voor mij vooral persoonlijk gemotiveerd. Ik wilde graag op mezelf wonen en kijken of ik onder 'moeders' vleugels vandaan kon zijn. Portugal ken ik opzicht maar Lissabon is als wereldstad wel even wat anders dan dat ik van Portugal ken dus dat was voor mij ook wel een uitdaging. Ik spreek natuurlijk Portugees dus die uitdaging was voor mij minder groot.

Ik kon zelf mijn eigen vakkenpakket samen stellen en ik wilde een gespecialiseerde minor in muziek. Door vakken te kiezen zoals drama, muziek 1 en 2 en bv. Diversiteit en Cultuur heb ik dat kunnen doen. Eigenlijk was ik dus ook wel academisch gemotiveerd. In Portugal nemen ze creatieve ontwikkeling veel serieuzer binnen de opleiding.

3. Wat waren de omstandigheden tijdens je verblijf in het buitenland

- Woon- en leefomstandigheden

Ik heb zelf een kamer gezocht en ik zat na veel zoeken eigenlijk wel riant, ik had een double-room voor mijzelf in een ruimte waar ik keuken en badkamer wel moest delen maar meestal maar met 1 of 2 personen. Ik heb hier veel verschillende internationale studenten als huisgenoten gehad en op school ging ik ook wel veel om met Erasmus studenten maar omdat ik Portugees spreek had ik ook wel meer aansluiting met de Portugeese studenten zelf. Via FB en andere socialmedia heb ik wel snel veel leuke mensen leren kennen maar dit was dan inderdaad wel in een wat internationale context.. omdat ik Portugal noordelijker al wel ken paste dit ook wel meer bij wat ik uit de ervaring wilde halen. Daarnaast is Lissabon ook wel heel divers en representeert het niet hoe de rest van Portugal is.

Ik heb Lissabon wel echt als stad leren kennen mede doordat er zo vrij geleefd wordt en de diversiteit algemeen geaccepteerd is.

- Is de taal op een of andere manier een belemmering geweest tijdens je verblijf in het buitenland

Voor mij niet maar als je geen Portugees spreekt is het wel een obstakel. Er zijn wel universiteiten waar er een meer uitgesproken focus ligt op internationalisering en waar het Engels aanbod dan ook goed is. Op school was de vakterminologie nog wel even wennen, ze schrijven ook heel erg 'netjes' en daar ben ik niet zo in thuis, maar ze hielden er wel rekening mee als ze wisten dat je een uitwisselingsstudent was.

- 'Cultural shock'.
 - bestonden er grote cultuurverschillen tussen jezelf en de lokale bevolking;

Echt een shock kan ik het niet noemen maar het is wel bizar om te zien hoe verschillend Lissabon is t.o.v. de rest van Portugal. Lissabon is heel vrij, de mensen zijn meer open en er is een grote diversiteit aan nationaliteiten. Wat anderen denk ik storender zouden vinden is het tempo in Portugal, dat is traag. Ik ben zelf ook niet zo punctueel dus ik heb er weinig last van en ik weet hoe alles werkt. Daarnaast vinden Portugezen professionaliteit wel belangrijk, of in ieder geval de uitstraling hiervan. De internationale coördinator was namelijk echt slecht in haar werk maar maskeerde dit door 'deftig' te doen.

- Wat zijn de belangrijkste leermomenten geweest tijdens je buitenlandverblijf?

Wat ik vooral bijzonder vind is at mijn visie op Portugal en Nederland is veranderd.. ik voelde mij altijd Portugees en had niet zoveel met Nederland, maar nu ik terug ben merk ik dat ik de nuchterheid en directheid van Nederlanders meer waardeer. We zijn hier minder naïef, volwassener en erg 'wereldwijs' in vergelijking met de gemiddelde Portugese student. In Portugal is het bijvoorbeeld raar als je werkt naast je studie.

4. Wat heb je geleerd / welke competenties heb je ontwikkeld

Ik denk dat ik vooral persoonlijk veel heb ontwikkeld. Ik ben zelfstandiger geworden heb meer zelfvertrouwen gekregen en ben ook stukken beter in alleen zijn. Ik heb door slechte begeleiding daar veel zelf moeten regelen en heb hier veel van geleerd maar is ook meteen een punt van kritiek.

Ik heb mijn Spaans wel goed ontwikkeld omdat ik veel met Spanjaarden omging en mijn Portugees is daar ook verbeterd maar lijkt ook wel weer sneller weg te zakken (schrijven en vakterminologie). Ik denk dat als ik daar zou gaan werken of studenten dat je pas weer merkt dat je meer kan dan je hier gebruikt.

Ik ben me ook heel bewust geworden van hoe je dat wat je leert kunt toepassen in de praktijk omdat ze daar in Portugal meer aandacht aan besteden. Ik heb nu het gevoel dat ik echt iets kan toevoegen aan mijn stage hier in NL.

5. Tevredenheid met het niveau en de inhoud van het geleerde

Ik denk dat ik meer geleerd heb dan ik me nu besef, omdat ik een deel nu niet meer gebruik. Als ik op stage ben merk ik dat veel dingen wel heel bruikbaar zijn en daar ben ik blij om. Ik had wel iets meer van de inhoud verwacht maar dat was ook omdat ik van te voren andere vakken in gedachten had, die bleken niet meer te bestaan of te zijn aangepast waardoor ik daar nog wijzigingen moest doorvoeren, dat heeft eigenlijk mijn hele programma omgegooid.

Ik denk dat een NL minor meer inhoudelijk leerzaam zou zijn geweest om academisch vlak, maar ik ben persoonlijk zoveel gegroeid en dat zie ik nu bijvoorbeeld wel terug in mijn stage.

Ik wilde specialisatie in muziek en praktijk en dat heb ik zeer zeker gekregen.

6. Voorbereiding en begeleiding vanuit de opleiding

- Hoe ben je door je opleiding voorbereid op en begeleid tijdens en na je verblijf in het buitenland?

Ik heb niet veel gehad een voorbereiding en begeleiding hier. Ik was altijd welkom met vragen e.d. maar heb alles zelf geregeld, hulp bij het vinden van accommodatie zou wel handig geweest zijn wat dat heeft wel veel tijd gekost.

Er is wel genoeg tijd om jezelf voor te bereiden op wat er komen gaat omdat je al vroeg met de buitenland stage begint. Ik heb toen ik daar aankwam al direct mijn changes is het programma doorgegeven en er moet ook 2wekelijkscontact zijn met de Hogeschool, dit is soms wel irritant want soms gebeurt er niet veel in twee weken, maar het is goed dat ze je stimuleren en 'bij' blijven.

- Heb je jezelf buiten nog op een of andere manier voorbereid op je stage/studie in het buitenland?

Persoonlijk heb ik moet nog een klein beetje ingelezen in de politieke situatie maar niet bijzonder, je moet wet weten waar je terecht komt. Ik ben de zomer ervoor wel even naar Lissabon geweest voor kamers maar ik was natuurlijk 'in de buurt'.

Tevredenheid met het voortraject en de begeleiding tijdens en na het verblijf in het buitenland

Ik ben best wel tevreden, er is niet veel gedaan maar dat was eigenlijk ook niet nodig, mijn situatie is natuurlijk wel een beetje anders. Ik had misschien wat meer praktische hulp willen hebben. Financiën en kamers.. dat is nog wel wat uitzoeken geweest.

Er is overigens bij ons wel tijd genoeg om het te leren en je kan bij alles om hulp vragen. De begeleiding daar was echt beroerd maar het is ook geen vaste uitwisselingsplek dus daar kan de Hogeschool ook niet veel aan doen denk ik.

Misschien zijn wat rustigere of terughoudende studenten meer hulpbehoevend maar dat zijn vaak dan ook niet de studenten die ervoor kiezen naar het buitenland te gaan.

09-05-2012

1. Persoonlijke gegevens

- Land van geboorte: Nederland
- Moedertaal: Nederlands
- Opleiding, studiejaar: PABO 3^e jaars
- Vooropleiding: SPW afgerond
- Uit- / thuiswonend: Thuis
- Hoogste opleiding ouders: Universitair
- Eerdere buitenlandervaring: Vakanties met en zonder ouders, nooit langer dan twee weken van huis geweest.

2. Motivatie, redenen voor studie/stage in het buitenland

Wat waren voor jou de belangrijkste redenen om voor een studie/stage in het buitenland te kiezen?

Ik ben het eerste semester van het derde jaar naar Aruba geweest en ik wist eigenlijk al vanaf de middelbare school dat ik ooit naar Aruba wilde. Een goede vriend van mij komt daarvandaan en ik trek veel met hem op ook thuis. Door alle verhalen en dergelijken wist ik gewoon dat ik daar heen moest. Het leren kennen van een andere cultuur en jouw beroep ergens anders uitgevoerd zien worden geeft je denk ik ook veel mee om later zelf te kunnen werken. Maar dat was in eerste instantie niet de belangrijkste motivatie.

Uiteindelijk ben ik samen met een jaargenootje geweest die ik daarvoor eigenlijk helemaal niet kende.

3. Wat waren de omstandigheden tijdens je verblijf in het buitenland

- Woon- en leefomstandigheden

We woonden in een studentencomplex met nog ongeveer 85 andere studenten en een paar docenten die daar waren voor een jaar ongeveer. We hebben dit zelf georganiseerd maar dit was niet heel erg moeilijk omdat we enkel wat mails hoefden te sturen. Je komt automatisch wel in contact met mensen en het scheelt dat je grotendeels gewoon Nederlands kan praten. We hebben we veel met andere internationale studenten doorgebracht maar met het onderzoek (veel werkbezoeken) en door daar te leven wordt je sowieso wel ‘ondergedompeld’ in de cultuur daar. Een oom van die goeie vriend van mij woont daar en die heeft ons wel ontzettend veel geholpen met alles. Doordat je iemand ‘kent’ lijkt het ook allemaal minder vreemd. Hij heeft ons de eerste dagen wel echt rondgeleid.

- Is de taal op een of andere manier een belemmering geweest tijdens je verblijf in het buitenland

Het is zeker geen belemmering geweest, hebben even moeten wennen aan de accenten en de leerlingen spreken in hun ‘vrije tijd’ op het plein en in de bus Papiaments.

- ‘Cultural shock’.

- bestonden er grote cultuurverschillen tussen jezelf en de lokale bevolking; Nee

Er waren niet echt grote verschillen, wat even wennen is is het omschakelen van ritme.. Alles gaat daar rustiger, niet gehaast, geen strakke planning. Het meisje met wie ik was heeft zelf al zo’n instelling dus voor haar was het gemakkelijker.

En Halloween was daar echt uitzinnig, maar daar ga je ook gewoon in mee!

- Wat zijn de belangrijkste leermomenten geweest tijdens je buitenlandverblijf?

Voornamelijk persoonlijke vorming, het alleen wonen en voor jezelf zorgen, maar het is ook bizar hoe snel je daar aan went.

Ik en mijn reisgenootje kende elkaar helemaal niet en ineens moesten we samen wonen, samen werken, samen studeren, dat doet wel wat met je maar gelukkig klikte het erg goed. We hebben

vijf maanden heel intensief met elkaar doorgebracht en uiteindelijk ook kerst en oud en nieuw op Aruba gevierd, dat is wel bijzonder.

4. Wat heb je geleerd / welke competenties heb je ontwikkeld

- Beschrijving in termen van de student zelf

Ik denk achteraf dat ik veel creatiever ben geworden, je leert op een andere manier voor de groep staan omdat je moet werken met de middelen die je hebt. Je moet flexibel zijn en in kunnen spelen op situaties die ontstaan in de klas. Momenten aangrijpen voor de kinderen om te leren. De leerlingen zijn ook heel respectvol en dit heeft invloed op de werkwijze van de docent. Leerkrachten worden nooit boos, dat is hier in Nederland wel anders.

- Gekoppeld aan de onderstaande begrippen

- a. Persoonlijke ontwikkeling:

Ik heb geleerd dat ik ook wel eens dingen van me af moet zetten en me niet alles zo aan moet trekken, die relaxte houding komt echt van Aruba en scheelt me hier echt veel stress.

5. Tevredenheid met het niveau en de inhoud van het geleerde

We hadden erg veel vrije tijd, lesdagen zijn daar van 8 tot 13 en van maandag tot en met donderdag en daarna waren we vrij. Je denkt dat je heel veel tijd hebt maar het vliegt voorbij. Ik ben absoluut tevreden met wat ik heb geleerd, beroepsmatig heeft het me een nieuwe visie opgeleverd en dat vind ik wel heel erg bijzonder.

Je merkt wel dat alles wat je in Nederland leert ook wel heel erg gericht is op de Nederlandse beroepspraktijk, wat natuurlijk ook wel logisch is.

Wat ook fijn was dat ze daar wel heel erg meegaand zijn in wat jij wilt leren, ze geven je de ruimte en denken mee hoe jij je leerdoelen kan bereiken.

6. Voorbereiding en begeleiding vanuit de opleiding

- Hoe ben je door je opleiding voorbereid op en begeleid tijdens en na je verblijf in het buitenland?

Eigenlijk is er niet veel informatie geweest voordat we weggingen, we konden wel altijd met vragen terecht bij Sigurd of onze begeleider maar het was ook niet echt nodig omdat we iemand kende daar die ons met van alles kon helpen. Als dit niet zo was geweest had iets meer hulp bij de voorbereiding wel fijn geweest maar ik denk ook dat je in je derde jaar wel zelf zou moeten kunnen redden. Het is goed voor je eigen ontwikkeling en je leert meer van dingen zelf te doen. Het zou fijn kunnen zijn als er af en toe iemand interesse toont, hoe gaat het, lukt alles e.d. dan kun je zelf kijken of je meer hulp nodig hebt.

Toen we daar waren zat Sigurd wel achter onze broek aan voor de tweewekelijkse 'blog' berichten maar onze begeleider was niet zo rap. Reacties lieten lang op zich wachten en op een gegeven moment zijn we maar gewoon verder gegaan met het onderzoek zonder echt goedkeuring te hebben gehad. Omdat je ver weg zit kun je niet even langs lopen bij een docent, je hebt sneller het gevoel dat je in de steek gelaten wordt.

- Heb je jezelf buiten nog op een of andere manier voorbereid op je stage/studie in het buitenland?

Ik heb in Den Haag een cursus Papiaments gedaan die ik kon gebruiken voor mijn VSE's dit was wel heel fijn omdat ik zo de leerlingen op Aruba ook kon volgen buiten officiële lessen.

Tevredenheid met het voortraject en de begeleiding tijdens en na het verblijf in het buitenland

Ik ben best wel tevreden maar dat komt doordat bij ons alles goed is verlopen. Zonder contact daar hadden we bijvoorbeeld daar een auto moeten zien te regelen want dat is daar wel echt een 'must'.

Ook over pinpassen en andere praktische dingen wil je wel van te voren ingelicht worden. Wij hebben nu ook twee studenten geholpen die volgend jaar naar Aruba gaan.

Wij waren uiteindelijk goed voorbereidt, we hebben van te voren nog heel sporadisch contact gehad met een student die vorig jaar is geweest maar hier hadden we niet veel aan. Ook hebben we expres dat portfolio niet gelezen omdat we dachten dat dat misschien onze houding zou beïnvloeden. Dit hebben we ook doorgegeven aan de studenten die volgend jaar gaan; ga vooral 'open minded' daarheen.

INTERVIEW 8

09-05-2012

1. Persoonlijke gegevens

- Land van geboorte: Nederland
- Moedertaal: Nederlands
- Opleiding, studiejaar: PABO 3^e jaars
- Vooropleiding: SPW afgerond
- Uit- / thuiswonend: Thuis
- Hoogste opleiding ouders: HBO
- Eerdere buitenlandervaring: Vakanties, vooral met ouders.

2. Motivatie, redenen voor studie/stage in het buitenland

Wat waren voor jou de belangrijkste redenen om voor een studie/stage in het buitenland te kiezen?

Ik wilde gewoon even een break van de dagelijkse dingen hier. Was de opleiding ook een beetje zat.

3. Wat waren de omstandigheden tijdens je verblijf in het buitenland

- Woon- en leefomstandigheden

We zaten in Malmö, Zweden en alles daar was echt super goed geregeld daar mogen ze hier nog wel een voorbeeld aan nemen. We werden tijdig op de hoogte gebracht van deadlines en er werd uitgelegd wat we moesten doen voor huisvesting e.d. We hebben dus zelf alles geregeld maar veel ondersteuning gehad van mensen daar. We zaten in een studentcomplex van vijf verdiepingen met een heleboel andere internationale studenten. In de klas zaten we wel ook met Zweedse studenten maar we trokken eigenlijk toch wel binnen groepjes naar elkaar. Het zou anders zijn als je alleen in een klas zou zitten maar dat maakt het ook wel heel erg moeilijk en lastig om contacten te maken binnen een kort tijdsbestek.

- Is de taal op een of andere manier een belemmering geweest tijdens je verblijf in het buitenland

De lesstof was allemaal in het Engels en ook de Zweedse studenten waren goed met Engels. Iedereen krijgt ook al Engels vanaf de basisschool dus mensen aanspreken en ook reacties krijgen viel reuze mee.

- 'Cultural shock'.

Het is allemaal heel erg westers dus dit is eigenlijk niet echt van toepassing. Je krijgt wel dingen mee van andere Internationale Studenten die daar ook studeren, over schoolsystemen en gebruiken, daar praat je gewoon veel over.

- Wat zijn de belangrijkste leermomenten geweest tijdens je buitenlandverblijf?

Ik denk dat vooral het op mezelf wonen een groot leerpunt is geweest voor mij, het is nu thuis ook weer heel moeilijk om te wennen aan die situatie. Dit heeft natuurlijk niet veel met school te maken maar het is wel een belangrijke ontwikkeling en vormt je ook weer als persoon.

4. Wat heb je geleerd / welke competenties heb je ontwikkeld

- Beschrijving in termen van de student zelf

Ik ben vooral persoonlijk erg gegroeid, dit zoals ik al zei omdat je gewoon in een andere situatie zit dan thuis en je hieraan moet aanpassen en ontzettend veel nieuwe indrukken te verwerken krijgt.

Het belangrijkste wat ik academisch of professioneel heb geleerd is dat ze daar veel minder gekaderd en voorzichtig zijn als het op kinderen aan komt. Ze zijn veel opener en vrijer en laten het kind veel meer kind zijn. Ik heb beter inzicht gekregen in het Zweedse schoolstelsel en dit ook met het Nederlandse kunnen vergelijken en je merkt gewoon dat je voordelen ontdekt aan

verschillende systemen. Ik heb bijvoorbeeld een cursus gedaan die docenten daar opleid als 'gymdocent' voor een groter bereik aan leerlingen terwijl ik hier na de PABO alleen peuters beweging mag geven. Ook kun je je daar meer specialiseren zoals hier voor het VO wel gebeurt.

5. Tevredenheid met het niveau en de inhoud van het geleerde

Ik ben achteraf gezien erg tevreden met wat ik daar allemaal geleerd heb. Het was eigenlijk inhoudelijk wel wat ik ervan verwacht had en persoonlijk/sociaal zoveel meer. Het sloot gedeeltelijk wel aan bij mijn opleiding omdat het over omgaan met mensen en lessen gaat maar gedeeltelijk ook niet omdat het schoolsysteem zo anders is en dit bij de opleiding al duidelijk naar voren komt.

6. Voorbereiding en begeleiding vanuit de opleiding

Vanuit de opleiding zelf is er geloof ik eigenlijk niet zoveel gedaan, ik heb wel wat portfolio's doorgekeken maar meer om te kijken hoe dat er dan uit moeten komen te zien. Het zelf maken vond ik wel erg leuk omdat het ook goed is om bij te houden wat je allemaal doet. Mijn stagebegeleider was ook heel direct, snel contact en bracht me ook in contact met twee studenten die vorig jaar in Zweden waren geweest.

We hebben ook een college van te voren gehad met dingen waar we op moesten letten en daar werd ook wel benadrukt dat je contact moet houden met je begeleider omdat je anders je punten niet krijgt.. dan wil je wel.

De tweewekelijkse 'blog' berichten zijn vooral leuk voor studenten die nog moeten gaan, maar het is natuurlijk nooit leuk om iets verplicht te moeten schrijven.

Na terugkomst is er een 'welkom terug' gesprek geweest en ook nog een portfoliogesprek. Had niet echt veel omhanden.

- Heb je jezelf buiten nog op een of andere manier voorbereid op je stage/studie in het buitenland?

Ik heb zelf wel veel boekjes gelezen over hoe het land is en wat er allemaal speelt, maar meer de 'toeristische' voorbereiding gehad. Ik heb me academisch of professioneel niet voorbereid.

Tevredenheid met het voortraject en de begeleiding tijdens en na het verblijf in het buitenland

Ik ben wel tevreden omdat ik niet zoveel voorbereiding of begeleiding had willen hebben, ik heb ook eigenlijk niks gemist. Dit kwam wel grotendeels door de studenten die al eerder naar Zweden waren geweest, hier heb ik wel veel aan gehad.

Ik denk dat ik goed genoeg voorbereid was omdat ik vind dat je daar ter plekke toch wel een hoop moet leren. Als je van te voren teveel hoort ga je daar ook niet meer heel erg open naartoe.

Als tip wil ik wel meegeven dat ze een keer een werkbezoek in Malmö moeten doen om te zien hoe goed het daar allemaal geregeld is! Fijne en goede begeleiding aparte introductie voor internationale studenten waar veel werd verteld over de omgeving en de stad. Dit is heel prettig als je ergens terecht komt waar je nog nooit bent geweest.

INTERVIEW 9

14-05-2012

1. Persoonlijke gegevens

- Land van geboorte: Nederland
- Moedertaal: Nederlands
- Opleiding, studiejaar: Pabo 3^e jaars
- Vooropleiding: VWO, 2 maanden sportmarketing
- Uit- / thuiswonend: Thuiswonend
- Hoogste opleiding ouders: LTS, Mavo
- Eerdere buitenlandervaring: Gevarieerd binnen Europa

2. Motivatie, redenen voor studie/stage in het buitenland

Ik wilde even weg van de PABO, even een andere situatie dan hier en zelfstandiger worden. Andere mensen leren kennen en gewoon een nieuwe ervaring opdoen.

3. Wat waren de omstandigheden tijdens je verblijf in het buitenland

Na veel problemen, ingeschreven via universiteit, uitgeloot, 10 dagen in hostel, via een gezin bij een vrouwtje van een jaar of 65 terecht gekomen aan de andere kant van de stad.

Ik was wel al NL studente tegen gekomen maar zij konden mij ook niet verder helpen zaten in een beetje eenzelfde situatie.

Ik deed daar politicologie en heb vier vakken gevolgd met veelal dezelfde groep internationale studente, hier wel sociaal contact mee gehad.

- Is de taal op een of andere manier een belemmering geweest tijdens je verblijf in het buitenland

Taal is geen probleem geweest, het Engels niveau is vrij hoog daar. Ook in de schoolbanken goed m'n best moeten doen om alles te volgen, veel literatuur dat ook in het Engels was.

- 'Cultural shock'.

Ik denk sowieso dat Noordwest Europa eenzelfde soort cultuur kent.

Geen cultuur schok ervaren, student beschrijft wel de eerste fasen van vakantiegevoel naar meer negatief gevoel echter dit werd bij hem gekleurd door veel negatieve ervaringen.

- Wat zijn de belangrijkste leermomenten geweest tijdens je buitenlandverblijf?

Het alleen wonen. Ik heb gewoon veel pech gehad werd bijvoorbeeld gekimd de dag van vertrek waardoor ik bij aankomst al financiële problemen had.

4. Wat heb je geleerd / welke competenties heb je ontwikkeld

Persoonlijk heb ik bevestigd gekregen wat ik eigenlijk al wel wist, ik kan niet goed alleen zijn en heb mensen om me heen nodig. Ik heb supervel interessante dingen geleerd die ik misschien kan gebruiken als ik door ga studeren en geschiedenis ga doen, dat is wel een idee maar het is niet gerelateerd geweest aan PABO, ik had van te voren goedkeuring gehad op de inhoud dus ook geen commentaar hierover vanuit de opleiding.

5. Tevredenheid met het niveau en de inhoud van het geleerde

Ik ben erg tevreden met wat ik geleerd heb, vooral over de studie was ik zeer te spreken. Goed niveau en interessante onderwerpen. Er werd veel gediscussieerd in de klas en alle studenten deden actief mee. Dit voldeed dus ook echt aan verwachting. Sociaal is het alleen allemaal heel erg tegen gevallen omdat ik een aantal tegenslagen heb gehad.

6. Voorbereiding en begeleiding vanuit de opleiding

Het begon allemaal met presentaties over de mogelijkheden maar deze waren allemaal (logisch) opleiding gerelateerd en dat wilde ik juist niet. Ik ben toen zelf naar ander dingen gaan zoeken en

Sigurd heeft mij hierbij ook geholpen, hij heeft uiteindelijk deze universiteit gevonden en ik heb toen zelf verder het contact gedaan.

Ik heb zelf mijn kamer e.d. proberen te regelen maar die mislukte dus eigenlijk. Alle verder praktische dingen liepen wel ok, en academisch had ik me tijdens de zomer al ingelezen in de thema's omdat ik verder natuurlijk geen voorkennis had. Het was toevallig dat ze daar veel van diezelfde literatuur gebruikte.

Ik ben nog steeds bezig met mijn portfolio en heb die van anderen ook nooit echt ingekeken dus erg nuttig vind ik het niet. Het is voor mij format aanhouden en schrijven.

Tevredenheid met het voortraject en de begeleiding tijdens en na het verblijf in het buitenland

Ik ben echt wel tevreden met hoe te opleiding het hier voorbereid en begeleid. Veel van de dingen die mijn ervaring in de weg hebben gezeten hadden zij ook niks aan kunnen doen. Sigurd heeft zelfs achteraf nog contact gehad met de universiteit over het kamer-verhaal.

Ik heb wel leuke dingen gedaan hoor, maar mijn verwachtingen waren ook wel erg hoog en het was heel jammer dat er zoveel mis ging en ik daarom teleurgesteld werd. Begon allemaal al met een valse start en dan zit je er niet zo lekker in.

Ik zou zeker wel weer gaan, ik heb gewoon veel pech gehad.

INTERVIEW 10

05-04-2012

1. Persoonlijke gegevens

- Land van geboorte: Nederland
- Moedertaal: Nederland
- Opleiding, studiejaar: 3^e jaar European Studies
- Vooropleiding: Havo
- Uit- / thuiswonend: Thuiswonend
- Hoogste opleiding ouders: Mavo
- Eerdere buitenlandervaring: Niet echt lange termijn.

2. Motivatie, redenen voor studie/stage in het buitenland

Wat waren voor jou de belangrijkste redenen om voor een studie/stage in het buitenland te kiezen?

In de tweede van de Havo wist hij al wat hij wilde gaan doen. Hij zat goed in zijn talen en geschiedenis sprak hem altijd al aan. Hij heeft altijd al een grote interesse gehad voor Oost Europese politiek en Oost-Europese landen, de geschiedenis spreekt hem erg aan en hij wist dan ook al vroeg dat hij ES wilde gaan doen. Het internationale aspect en de mogelijkheden om verschillende thema's internationaal te combineren spraken hem erg aan. In het derde jaar (Voor de NL stroming) is er een verplichtte uitwisseling naar het buitenland. Deze duurt 4 maanden en is in het eerste semester, ongeveer van augustus tot en met december. (Januari thuis voor verwerking van opdrachten, verslagen)

Hij koos voor Estland omdat dit hem het interessantst leek voor een uitwisseling, omdat je binnen-schools bent en dus ook veel leert over hun schoolsysteem en een stuk geschiedenis en politiek van het land mee krijgt. Hierna wil hij misschien nog een master gaan doen gericht op internationaal recht en deze wil hij misschien ook in het buitenland doen.

3. Wat waren de omstandigheden tijdens je verblijf in het buitenland

In Estland heeft hij in een gebouw gezeten met veel studenten. De vierde verdieping waar hij een kamer deelde en zat met nog 5 andere Internationale studenten was de internationale verdieping. De rest van het gebouw was voornamelijk bewoont door Estse studenten. Hij was hier blij mee omdat je het contact met internationalen sneller hebt en samen juist meer inlandse studenten kunt benaderen. Hij was blij dat het zo gemixt was omdat hij zo al zijn talen een beetje kon bijspijkeren.

- Is de taal op een of andere manier een belemmering geweest tijdens je verblijf in het buitenland

De uitwisselingsvakken werden allemaal in het Engels gegeven en daar had hij geen problemen mee. Nu is het wel zo dat Engels niet meer behandeld word bij ES, er wordt verwacht dat je daar een bepaald niveau van hebt.

- 'Cultural shock'.
 - bestonden er grote cultuurverschillen tussen jezelf en de lokale bevolking;

Nee, geen grote verschillen. Juist kleine dingen die even wennen waren, etenstijden, boodschappen zoeken e.d.

- (hoe) is dit van invloed geweest op de uitvoering van je stage;

Stage was veel echt schoolbanken en theorie, colleges van 2x 1.5 uur. Maar heeft geen invloed gehad om mijzelf geloof ik.

- Hoe ben je omgegaan met deze verschillen

Flexibele en open houding vasthouden

- Wat zijn de belangrijkste leermomenten geweest tijdens je buitenlandverblijf?

Er zijn niet echt specifieke leermomenten geweest maar het op mezelf wonen heeft me wel veranderd. Leren omgaan met andere gebruiken zoals de lange colleges, geen vakanties, het aanpassen in het algemeen vraagt veel van je maar maakt je ook volwassen.

4. Wat heb je geleerd / welke competenties heb je ontwikkeld

- Beschrijving in termen van de student zelf

Verdere ontwikkeling van talen en vakken, begrip voor andere culturen en het leren kennen van deze.

- Gekoppeld aan de onderstaande begrippen
 - a. Persoonlijke ontwikkeling:
 - b. Interculturele competenties
 - c. Professionele / academische ontwikkeling
 - d. Taal – Vooral het schrijven van serieuze essays in het Engels waren voor mij een groot leerpunt. Dat zal mij zeker helpen bij de rest van mijn opleiding hierzo.

5. Tevredenheid met het niveau en de inhoud van het geleerde

- Wat zie je zelf als het belangrijkste dat je geleerd hebt/ als de belangrijkste opbrengst van je verblijf in het buitenland?

Zelfstandigheid

- In hoeverre heeft het beantwoord aan je oorspronkelijke verwachtingen en motivatie ?
Heeft het opgeleverd wat je er van verwacht/gehoopt had?
 - Waarom wel / waarom niet

Zeker aan verwachtingen voldaan, en meer dan dat. Ik ben terug geweest om vrienden op te zoeken en houdt ik ook echt vriendschappen aan over! Ik heb zo'n goede tijd gehad, dat had ik nooit willen missen.

- Ben je tevreden met het niveau en de inhoud van het geleerde;

Ik ben tevreden met het niveau, omdat het net even anders is sluit het goed aan maar verbreed het je kennis ook heel erg.

- Hoe was de aansluiting bij je eigen opleiding

Aansluiting was dus ok. Veel meer theorie en langere lessen dat is even wennen.

- Hoe was de aansluiting bij je eigen beroepsperspectief

Niet concreet maar wel vormend voor een duidelijker toekomstperspectief

- In hoeverre vormt het een goede voorbereiding op je toekomstige beroepspraktijk.

6. Voorbereiding en begeleiding vanuit de opleiding

- Hoe ben je door je opleiding voorbereid op en begeleid tijdens en na je verblijf in het buitenland?

Er zijn we voorbereidings-lessen geweest. Je moet een eerste en tweede keus opgeven en hierop wordt je ingedeeld met maximaal 3 studenten in een land. Ik was de enige die naar Estland wilde dus kon ik daar ook vrij makkelijk naar toe.

Ik heb een landmentor toegewezen gekregen die er zelf wel was geweest maar vrij basic informatie gaf, ik kon hierbij wel altijd terecht voor vragen ed. Dat je dingen zelf moet uitzoeken wordt wel gestimuleerd maar je kan bijvoorbeeld ook in contact worden gebracht met oudere studenten die ook naar 'jouw' land zijn geweest. Verder vond ik ook dat je coördinator goed bereikbaar was.

- Heb je jezelf buiten nog op een of andere manier voorbereid op je stage/studie in het buitenland?

Niet specifiek, door mijn persoonlijke interesse wist ik wel an een heleboel over het land en de geschiedenis. Ik heb wel wat informatie opgezocht over de stad waar ikzelf zou zitten voor wat specifiekere kennis.

Ik heb ook geprobeerd om wat Ests te leren maar dit was wel heel erg moeilijk en ik had hier ook weinig tijd voor.

Tevredenheid met het voortraject en de begeleiding tijdens en na het verblijf in het buitenland

- Hoe tevreden ben je over:

Ik ben op zich wel tevreden, iedereen is heel open en je bent meer dan welkom met allerlei vragen. Landmentor was ook goed bereikbaar en kon echt wat vertellen.

- Was je uiteindelijk voldoende voorbereid op je verblijf in het buitenland;

Ik heb geen OV-vergoeding aangevraagd omdat ik niet wist dat dat kon. Het is zonde dat de opleiding niet een iets meer praktische voorbereiding biedt over bijvoorbeeld beursaanvragen voor Erasmus. Hiernaast scheelt het veel als er studenten benaderd kunnen worden die naar hetzelfde land of naar dezelfde stad zijn geweest.

- Heeft de voorbereiding en begeleiding je geholpen je internationale competenties te ontwikkelen?

Eigenlijk is alles wat je leert bij ES een voorbereiding op werken in het buitenland dus er is niet heel veel specifiek aan te wijzen dat me goed heeft voorbereid. Vooral talen en het begrip van verschillen is heel goed als je in het buitenland gaat studeren.

Competenties vind ik wel moeilijk te omschrijven omdat die voor mij niet zo duidelijk zijn.

Misschien kan daar juist iets mee op gefocust worden vanuit de opleiding. Wat er precies geleerd moet worden tijdens een buitenland uitwisseling of stage.

- Zijn er zaken die je gemist hebt in de voorbereiding of in de begeleiding tijdens je verblijf in het buitenland of na terugkomst? Zo ja, wat?

Een iets meer praktische voorbereiding, documenten begeleiding of een goede introductie van international office.

We hebben zelf een uitwisseling georganiseerd van ervaringen toen we terug kwamen maar dat zou ook heel goed door de opleiding gedaan kunnen worden.. daar hebben ze zelf misschien ook wat aan.

Hiernaast kan de landmentor ook goed als tussenpersoon fungeren hij kan je makkelijk in contact brengen met andere studenten die naar hetzelfde land gaan of juist al zijn geweest.

INTERVIEW 11

04-05-2012

Vrouw, 4^e jaars, Study abroad, Scotland

How well do you feel the ES programme prepared you academically, linguistically and culturally for the exchange?

I would say, very well. Especially courses such as Political Dimension of Europe, English, Intercultural communication, Cross cultural communication and Contemporary European Politics were of significant importance for my exchange program.

What did you do for your own preparation and what would you change in the ES programme looking at preparation, guidance or supervision and reflection?

For my personal preparation of my exchange program I read several books about England (my exchange location): the English culture, a lonely planet and some English literature. I experienced a good level of guidance and supervision, so I wouldn't want to change anything about that. Just one note: When I came back I experienced a kind of emptiness, a gap in my life. Nobody told me that this feeling was a part of the exchange program, so maybe it is an idea to inform upcoming exchange students about this feeling of 'coming back to the real world'.

INTERVIEW 12

04-05-2012

Man, 4^e jaars, Study Abroad, USA

Wat was je motivatie voor European Studies?

Ik ben ES gaan studeren omdat ik graag internationaal wil werken, het reizen en de internationale inslag spraken mij dus heel erg aan. Ik moet wel zeggen dat ze zichzelf wat mooier profileren dan er uiteindelijk van komt. Zo zijn bijvoorbeeld projectbeschrijvingen wat rooskleuriger dan de werkelijkheid, dat is me wel enigszins tegengevallen. Ik denk dat ik hier ook niet de enige in ben.

Bestonden en grote cultuur verschillen tussen jou en de locals?

Het zijn niet zozeer de verschillen tussen mensen of bevolking waar je tegen aan loopt want ze zijn allemaal heel open en je moet je toch wel aanpassen, vooral aan de manier van doen daar. Neem bijvoorbeeld vervoer: iedereen heeft een auto, als je loopt of fiets ben je echt weerd. Je staat meteen te boek als 'die persoon die fietst' De omgeving leent zich er ook niet echt voor, maar koop maar eens een auto als je in het buitenland studeert, daar moet je ook een geschikt rijbewijs voor hebben et cetera. Of heel snel mensen leren kennen die wel een auto hebben. Dit zijn dingen die natuurlijk hier in Nederland heel anders zijn.

Wat wel een opvallend verschil was, was de houding van docenten en studenten. Vergeleken met wat ik gewent ben in Den Haag waren ze daar super gemotiveerd en enthousiast. Docenten stimuleerde je echt om goede cijfers te halen en studenten gingen ook echt voor die A, zeker niet voor een 5,5. Deze houding werkt gewoon super motiverend en stimuleert ook je eigen houding zo aan te passen. Toen ik terug kwam was er zeker een zwart gat, wennen aan Nederland maar ook aan de mensen hier en de gang van zaken op school.

How well do you feel the ES programme prepared you academically, linguistically and culturally for the exchange?

Je bent de hele opleiding met internationale aspecten bezig maar op een echt verblijf in het buitenland wordt je naar mijn mening niet heel goed voorbereid, je wordt echt ontzettend los gelaten en ik denk dat ik (en meer met mij) hier best veel moeite mee hebben gehad. Het oorspronkelijke plan was om naar Hong Kong te gaan. Maar in de aanloop daar naartoe bleek opeens dat dit niet meer kon. En dus dat ik op zoek naar iets anders moest. Toen had ik nog maar een paar maanden en gelukkig bleek dat ik nog wel naar Texas State kon. Ik moest dus als een malle dingen gaan regelen. Visa, studiebewijzen, behuizing noem maar op. Bij al deze dingen had ik wel meer begeleiding willen hebben. Vooral praktische zaken zouden minder tijd kosten als iemand je hierin kan begeleiden. Neem bijvoorbeeld problemen rond visumaanvraag, zorgverzekeringen die daar niet altijd geldig zijn. Het had me veel tijd en geld gescheeld als iemand me dit van te voren had kunnen uitleggen. Die kennis zou er wel moeten zijn binnen de opleiding want ik ben niet de eerste die naar Texas State gaat. Natuurlijk ben je academisch wel voorbereid en qua taal is Engels ook niet het probleem maar op die punten kan je ter plekken ook uitstekend geholpen worden. Het zijn vooral de zaken eromheen die je dwars kunnen komen te zitten, een introverte student zal het moeilijk hebben zonder voorbereiding op wat er komen gaat. Ik kwam daar ook een student tegen die een halfjaar aan de HHS had gestudeerd vanuit Texas. Het zou leuk geweest zijn om dit van te voren te weten zodat je alvast contactgegevens kunt uitwisselen en elkaar wat kan bijpraten. Daarnaast waren er nog twee studentes van ES3, die ook daar zaten. Helaas heb ik die van te voren niet gezien, dat vind ik jammer. Maar dit komt mede door het tijdsgebrek. Je krijgt van te voren wel evaluatieformulieren van studenten die naar jouw land van bestemming zijn geweest maar daar krijg je toch niet een compleet beeld van hoe het er daar daadwerkelijk aan toe gaat.

What did you do for your own preparation and what would you change in the ES programme looking at preparation, guidance or supervision and reflection?

Ik heb het zelf voorafgaand aan mijn vertrek erg druk gehad met alle bureaucratische regelingen zodoende had ik weinig tijd om me persoonlijk of cultureel voor te bereiden. Ik ben geen uitzondering op de regel maar had natuurlijk wel een kortere voorbereidingstijd. Misschien zou er voor studenten die ook zo'n verkort traject hebben, of in het algemeen, toch meer begeleiding kunnen komen rond de praktische regelingen. Met elkaar in discussie gaan levert veel meer op dan in je eentje overal achteraan hollen.

Ook vind ik het typisch dat het een exchange genoemd wordt terwijl dat voornamelijk een afspraak tussen universiteiten is, de student 'exchanged' niks, daar zou veel meer mee gedaan kunnen worden. Een buddy systeem bijvoorbeeld, koppel studenten aan inkomende studenten uit het buitenland, misschien zelfs voor studiepunten of als SLB opdracht? Het levert voor beide studenten een goede en meer diepgaande ervaring op.

ENQUÊTES

De volgende interviews zijn uitgevoerd in het kader van de vervolgstudie van het lectoraat naar de ontwikkeling van internationale competenties bij de student. Alles interviews zijn uitgevoerd in februari en maart 2012.

INTERVIEW A.

1. Persoonlijke gegevens

- Land van geboorte Ned.
- Moedertaal Ned.
- Opleiding, studiejaar Huidtherapie, 3^e jr
- Vooropleiding VWO
- Uitwonend
- Hoogste opleiding ouders Vader: Hoger onderwijs Moeder: Havo
- Eerdere buitenlandervaring -

2. Motivatie, redenen voor studie/stage in het buitenland

Wilde graag naar Ghana:

- Persoonlijke uitdaging, 3 maanden weg van huis van de beschermde situatie van familie, vrienden.
- Vakinhoudelijk: Mogelijkheid om meer te kunnen leren over de donkere huid

3. Wat waren de omstandigheden tijdens je verblijf in het buitenland

Samen met collega's in een appartement, midden in het centrum.

Vrije tijd vooral doorgebracht met mede minorstudenten.

Stage is heel anders gelopen dan aanvankelijk voorzien was.

- Is de taal op een of andere manier een belemmering geweest tijdens je verblijf in het buitenland

Nee, niet in de dagelijkse contacten. Af en toe wel eens een misverstand, maar verder niet.

In stage wel aangezien het om een onderzoek onder de plaatselijke bevolking ging, maar mensen soms helemaal geen Engels spraken.

- 'Cultural shock'.

Wel grote verschillen, maar niet iets van een 'shock'.

In eerste instantie de armoede. Maar daar wen je aan, mede ook omdat je ziet dat mensen toch tevreden zijn met wat ze hebben.

Voelde eigenlijk wel heel erg thuis.

Wel gaat alles een stuk langzamer, mensen maken zich er gemakkelijk van af, afspraken werden niet nagekomen.

Wat wel ook lastig is, is het steeds aangesproken te worden op het feit dat je de rijke buitenlander bent; je daardoor ook niet weet waarom iemand in je geïnteresseerd is; mensen een voordeel in je zien.

Had eigenlijk wel assertiever moeten zijn, heb nu alles te veel over me heen laten komen.

- Wat zijn de belangrijkste leermomenten geweest tijdens je verblijf in Ghana?
persoonlijk / intercultureel / academisch / professioneel

Veel over mezelf geleerd:

- Dat ik drie maanden weg kan van mijn familie en vrienden;
- Ik ben zelfstandiger geworden
- Ik weet nu dat ik assertiever moet worden.

4. Wat heb je geleerd / welke competenties heb je ontwikkelend

Besef hoe goed ik het heb, hoe hard de omstandigheden, hoe moeilijk het soms voor anderen is. De ervaring om zelf de buitenstaander, de uitzondering te zijn; de rijke blanke te zijn en daar ook steeds op aangesproken, aangekeken te worden; Het was duidelijk de bedoeling om ook vakinhoudelijk zaken te leren (donkere huid, bleken) maar dit is er helemaal niet uitgekomen; niet gelukt er uit te halen wat aanvankelijk gehoopt was. Engelse taal: spreekvaardigheid niet, maar schrijfvaardigheid in het Engels is duidelijk vooruitgegaan.

In hoeverre heeft de stage bijgedragen aan het bereiken van de leerdoelen van de minor:

1. Knowledge on the socio-economic position of developing countries
2. Increased awareness of the complexity of socio-economic development and trends in development policies
3. Development of intercultural competences
4. Competence to reflect on, analyze and apply theoretical knowledge in practice
5. Ability to work in multicultural setting, interdisciplinary contexts

Omgekeerd, de minor heeft geholpen bij het begrijpen van de context en de situatie waarin je terecht komt

5. Tevredenheid met het niveau en de inhoud van het geleerde

- Wat zie je zelf als het belangrijkste dat je geleerd hebt/ als de belangrijkste opbrengst van je verblijf in het buitenland?

Zie boven.

- In hoeverre heeft het beantwoord aan je oorspronkelijke verwachtingen en motivatie ? Heeft het opgeleverd wat je er van verwacht/gehoopt had?

Ja, op persoonlijk vlak

Nee op vakinhoudelijk gebied.

- Ben je tevreden met het niveau en de inhoud van het geleerde;
- Hoe was de aansluiting bij je eigen opleiding
- Hoe was de aansluiting bij je eigen beroepsperspectief
- In hoeverre vormt het een goede voorbereiding op je toekomstige beroepspraktijk.

Nee. Omdat de stage zich niet realiseerde zoals aanvankelijk de bedoeling was heeft inhoudelijk gezien het leren zich hoofdzakelijk beperkt tot het lezen van boeken. Wat dus ook in Nederland had kunnen gebeuren.

6. Voorbereiding en begeleiding vanuit de opleiding

- Hoe ben je door je opleiding (i.c. minor) voorbereid op en begeleid tijdens en na je verblijf in het buitenland?

De informatieverschaffing voor het vertrek, met betrekking tot praktische zaken, dagelijkse gang van zaken was goed, geen zaken gemist.

Inhoudelijk werd er in de informatie vooraf over de stage en het onderzoek een verkeerd beeld geschetst: huidbleking zo werd verteld, vindt in klinieken plaats, terwijl dit in werkelijkheid niet het geval is. In de kliniek waren eigenlijk nauwelijks patiënten, omdat dit bij schoonheidsspecialisten gedaan wordt.

Hierdoor klopte ook de opzet van het onderzoek niet meer.

De 5 weken voorbereiding waren te zwaar. Vooral voor diegenen die een opleiding volgen die verder niets doet met ontwikkelingssamenwerking, economische en politieke ontwikkelingen e.d. Er was ook helemaal geen aansluiting met de eigen opleiding.

Misschien is het wel goed zijn om hier meer aandacht te besteden aan het opzetten en doen van onderzoek, vooral ook het soort onderzoek dat je in de Ghanese context en in het tijdsbestek van 3 maanden kunt doen.

- Heb je jezelf buiten de minor om nog op een of andere manier voorbereid op je stage/studie in het buitenland?
 - Kennis van land, plaats, cultuur, geschiedenis; economische, politieke, sociale situatie
 - Taal
 - Vakinhoudelijk, m.b.t. de inhoud van studie of stage

Algemene informatie over Ghana.

Tevredenheid met het voortraject en de begeleiding tijdens en na het verblijf in het buitenland

De informatieverschaffing en voorbereiding: zie boven.

Informatie over/voorbereiding op de stage-instelling en de mogelijkheden voor het onderzoek bleken dus niet overeen te komen met de situatie ter plekke.

- Ben je tijdens je verblijf in het buitenland goed begeleid;
 - heb je voldoende overleg gehad;
 - voldeed de begeleiding aan de verwachtingen

Nee, begeleiding vanuit minor en eigen opleiding schoten eigenlijk tekort.

Te weinig bereikbaar, mails werden niet altijd beantwoord, zou wel iets meer initiatief vanuit de HHS genomen mogen worden.

Vooraf ook omdat er ter plekke eigenlijk helemaal geen begeleiding was.

Nu af en toe het gevoel gehad aan het lot te zijn overgelaten.

- Heeft de voorbereiding en begeleiding je geholpen je internationale competenties te ontwikkelen?

Op persoonlijk vlak wel, professioneel niet.

- Zijn er zaken die je gemist hebt in de voorbereiding of in de begeleiding tijdens je verblijf in het buitenland of na terugkomst? Zo ja, wat?
- Wat zou anders moeten / wat kan beter?

Betere begeleiding!

Nu is het misschien niet echt interessant voor studenten van Gezondheid, of in ieder geval niet in deze vorm. Meer inhoudelijke aansluiting zoeken bij de opleiding van de student. Dit ook duidelijker garanderen in de stage.

INTERVIEW B.

1. Persoonlijke gegevens

- Duitse; moedertaal Duits
- Woont 2,5 jaar in Nederland; heeft ook paar maanden in Wales op school gezeten
- IPM, 3^e jr
- Vooropleiding: VWO (Duitsland)
- Thuiswonend
- Hoogste opleiding ouders: Vader: wo Moeder: wo
- Eerdere buitenlandervaring: paar maanden middelbare school Wales.

2. Motivatie, redenen voor studie/stage in het buitenland

Wat waren voor jou de belangrijkste redenen om voor een studie/stage in het buitenland te kiezen?

Buitenlandse stage is verplicht onderdeel van de studie. Verder belangrijk voor carrière en professionele ontwikkeling

3. Wat waren de omstandigheden tijdens je verblijf in het buitenland

- Woon- en leefomstandigheden

Toch voornamelijk met de minor groep opgetrokken en niet echt veel met de lokale bevolking

- Is de taal op een of andere manier een belemmering geweest tijdens je verblijf in het buitenland

Nee, de mensen in COTVET spreken goed Engels.

- ‘Cultural shock’.

Ja toch wel: veel aan je zitten en achterna lopen; een paar echte weirdo's; dat was wel intimiderend.

- Wat zijn de belangrijkste leermomenten geweest tijdens je verblijf in Ghana?

Ik ben assertiever geworden en zelfstandiger. Ben als persoonlijkheid wel gegroeid. Weet nu beter wat ik wil. Ik wil nu niet meer bij een NGO in een Ontwikkelingsland werken. Mijn keuze is veel duidelijker geworden.

4. Wat heb je geleerd / welke competenties heb je ontwikkeld

Ik kan me veel beter staande houden. Ik weet hoe ik moeilijke situaties moet hanteren. Ik ben beter in het benaderen van mensen geworden. Ik heb meer ‘People skills’; ik kan mensen beter lezen. Ik ben trots op wat ik voor elkaar heb gekregen.

5. Tevredenheid met het niveau en de inhoud van het geleerde

6. Voorbereiding en begeleiding vanuit de opleiding

- Hoe ben je door je opleiding (i.c. minor) voorbereid op en begeleid tijdens en na je verblijf in het buitenland?

De theoretische voorbereiding was goed. De voorbereiding maakte het me makkelijker me in die heel andere cultuur te bewegen; anders was ik wellicht helemaal dichtgeslagen. De begeleiding vanuit de minor/opleiding (was zelfde persoon) viel tegen; mails werden vaak niet beantwoord.

- Heb je jezelf buiten de minor om nog op een of andere manier voorbereid op je stage/studie in het buitenland?

Ja, ik heb me goed ingelezen.

Tevredenheid met het voortraject en de begeleiding tijdens en na het verblijf in het buitenland

Het voortraject, de theorie en de trainingen interculturele verschillen waren erg goed.

De begeleiding kan beter. Te meer daar ik in Ghana wel erg dicht op de huid gezeten werd door mijn lokale supervisor

- Zijn er zaken die je gemist hebt in de voorbereiding of in de begeleiding tijdens je verblijf in het buitenland of na terugkomst? Zo ja, wat?

Goede begeleiding vanuit de minor tijdens het verblijf in Ghana.

- Wat zou anders moeten / wat kan beter?

Voor de volgende studenten: reis door het land; zie meer dan alleen Accra en omgeving.

Dwing een betere begeleiding af.

Maar alles bij elkaar een geweldige ervaring!

INTERVIEW C.

1. Persoonlijke gegevens

- Ned.
- Ned.
- Huidtherapie derdejaars
- Vooropleiding: HAVO, MBO
- Thuiswonend
- Hoogste opleiding ouders: Vader: HAVO Moeder: MBO
- Eerdere buitenlandervaring: geen

2. Motivatie, redenen voor studie/stage in het buitenland

Wat waren voor jou de belangrijkste redenen om voor een studie/stage in het buitenland te kiezen?

Ac/prof ontwikkeling 1

Culturele motieven 2

Carrièreperspectief 3

Persoonlijke ontwikkeling 4

Taal 5

3. Wat waren de omstandigheden tijdens je verblijf in het buitenland

Huisvesting met 5 andere studenten in luxe huis. Interactie met bevolking wel, maar beperkt.

Deelname aan sociale leven te weinig. Wel moeite met lokale uitspraak van het Engels.

- Is de taal op een of andere manier een belemmering geweest tijdens je verblijf in het buitenland

De interviews met lokale bevolking gingen moeilijk omdat velen geen Engels spraken en een tolk niet altijd voorhanden was.

- ‘Cultural shock’.

- bestonden er grote cultuurverschillen tussen jezelf en de lokale bevolking;

In het begin wel. Ook wantrouwen, het gevoel te veel te moeten betalen, achterna gezeten worden, afdingen en afspraken niet nakomen. Echter wel aan gewend na een tijdje.

- Wat zijn de belangrijkste leermomenten geweest tijdens je verblijf in Ghana?

Belangrijkste ervaring is misschien het bewust worden assertiever te moeten zijn, initiatief te nemen en minder afwachtend te zijn. Door de omstandigheden daar, waar, als je af blijft wachten, niets gebeurt.

Openheid t.o.v. andere culturen.

4. Wat heb je geleerd / welke competenties heb je ontwikkeld

Taal; veel beter in Engels geworden

360 graden feedback leverde weinig verschillen op.

5. Tevredenheid met het niveau en de inhoud van het geleerde

- Wat zie je zelf als het belangrijkste dat je geleerd hebt/ als de belangrijkste opbrengst van je verblijf in het buitenland?

Dat Elke heeft gemerkt dat ze het leven en het werk daar, zonder ouders bij wie ze woont in Nederland aan kan.

- In hoeverre heeft het beantwoord aan je oorspronkelijke verwachtingen en motivatie ?
Heeft het opgeleverd wat je er van verwacht/gehoopt had?

Het gebrek aan begeleiding vanuit de opleiding, en het uiteindelijk niet hebben van een echte stageplaats heeft het werk daar wel bemoeilijkt.

- Ben je tevreden met het niveau en de inhoud van het geleerde;
Ja zeker, maar het was wel erg veel voor 5 weken.
- Hoe was de aansluiting bij je eigen opleiding Niet
- Hoe was de aansluiting bij je eigen beroepsperspectief
- In hoeverre vormt het een goede voorbereiding op je toekomstige beroepspraktijk.
Veel meer kennis van de zwarte huid. De problemen en hoe daar mee om te gaan.

6. Voorbereiding en begeleiding vanuit de opleiding

- Hoe ben je door je opleiding (i.c. minor) voorbereid op en begeleid tijdens en na je verblijf in het buitenland?

Voorbereiding was goed in de minor. De begeleiding en voorbereiding door de opleiding waren zeer beperkt

- Heb je jezelf buiten de minor om nog op een of andere manier voorbereid op je stage/studie in het buitenland?

Nee

Tevredenheid met het voortraject en de begeleiding tijdens en na het verblijf in het buitenland

Zoals in mijn portfolio staat bleek de stageplaats in Ridge hospital niet door te gaan omdat de supervisor daar in een andere kliniek werkte ver buiten het centrum. We hebben dus zelf onze weg moeten vinden en dat was, zonder begeleiding daar of in Nederland, erg moeilijk.

- Was je uiteindelijk voldoende voorbereid op je verblijf in het buitenland;
(de cultuur van het land / de woon- en leefomstandigheden ter plaatse / de stage-instelling en de inhoud van de stage)

Voldoende.

- Ben je tijdens je verblijf in het buitenland goed begeleid;
 - heb je voldoende overleg gehad;
 - voldeed de begeleiding aan de verwachtingen

Nee, dat was eigenlijk slecht. Van de opleiding helemaal niet en van de minor supervisor kregen we ook heel weinig reactie

- Heeft de voorbereiding en begeleiding je geholpen je internationale competenties te ontwikkelen?

Wat zijn daarin voor jou de belangrijkste elementen geweest?

Ja, dat wel, maar in de portfolio komt dat slecht naar voren; komt beter naar voren in de volgende versie.

- Zijn er zaken die je gemist hebt in de voorbereiding of in de begeleiding tijdens je verblijf in het buitenland of na terugkomst? Zo ja, wat?

Heel slechte begeleiding tijdens de stage

- Wat zou anders moeten / wat kan beter?

Begeleiding.

INTERVIEW D.

1. Persoonlijke gegevens

- Ned.
- Ned.
- European Studies, 4^e jr
- Vooropleiding: HAVO Hoorn
- Thuiswonend
- Hoogste opleiding ouders: Vader: hbo Moeder: hbo
- Eerdere buitenlandervaring: half jaar in Frankrijk

2. Motivatie, redenen voor studie/stage in het buitenland

Wat waren voor jou de belangrijkste redenen om voor een studie/stage in het buitenland te kiezen?

Vooral persoonlijke ontwikkeling, culturele motieven en carrièreperspectief. Ac/prof ontwikkeling en vooral taal minder

3. Wat waren de omstandigheden tijdens je verblijf in het buitenland

Met Nikki en Sophie in goede flat. In basketbalteam met Ghanezen. Zat voornamelijk in *internationale/Nederlandse 'bubble' had achteraf wel in een sloppenwijk willen wonen* te midden van de arme bevolking. Weinig deelgenomen aan het Ghanese sociale leven. Na een paar dagen wel gewend aan de manier waarop zij Engels spreken. Beetje Twi geleerd.

- Is de taal op een of andere manier een belemmering geweest tijdens je verblijf in het buitenland

Bij de interviews was het vaak moeilijk, maar er was regelmatig vertaling/ tolk te regelen.

- 'Cultural shock'.

Ja toch wel: veel aan je zitten en achterna lopen; veel last van 'telefoon stalking'. Was ik na een paar dagen wel aan gewend. Ik liep gerust alleen op straat. De rol van mijn eerdere stage in Frankrijk was in mijn perceptie niet groot; Ghana is toch wel een heel ander land. Wat opviel was de traagheid. Geleerd om zelf initiatief te nemen en veel zelf te doen.

- Wat zijn de belangrijkste leermomenten geweest tijdens je verblijf in Ghana?

Ik ben assertiever geworden en zelfstandiger. Ben als persoonlijkheid wel gegroeid.

4. Wat heb je geleerd / welke competenties heb je ontwikkelend

(Moeilijk gesprek. Kwam niet veel uit. 360 graden toonde een geringe toename. Wel met eigen ogen de grote armoede en de gebrekkige sanitaire voorzieningen gezien)

5. Tevredenheid met het niveau en de inhoud van het geleerde

- Wat zie je zelf als het belangrijkste dat je geleerd hebt/ als de belangrijkste opbrengst van je verblijf in het buitenland?

Omgaan met cultuurverschillen

- Hoe was de aansluiting bij je eigen opleiding
Sloot goed aan bij de training Interculturele communicatie
- Hoe was de aansluiting bij je eigen beroepsperspectief
- In hoeverre vormt het een goede voorbereiding op je toekomstige beroepspraktijk.
Ik denk dat het goed staat op mij cv.

6. Voorbereiding en begeleiding vanuit de opleiding

- Hoe ben je door je opleiding (i.c. minor) voorbereid op en begeleid tijdens en na je verblijf in het buitenland?

De theoretische voorbereiding was goed.

De begeleiding vanuit de minor/opleiding (was zelfde persoon) viel tegen; mails werden vaak niet beantwoord.

- Heb je jezelf buiten de minor om nog op een of andere manier voorbereid op je stage/studie in het buitenland?

Kennis van land, plaats, cultuur, geschiedenis; economische, politieke, sociale situatie; taal; vakinhoudelijk, m.b.t. de inhoud van studie of stage

Ja, ik heb me goed ingelezen.

Tevredenheid met het voortraject en de begeleiding tijdens en na het verblijf in het buitenland

Nee, dat was eigenlijk slecht. Bijvoorbeeld na de beroving heb ik niets gehoord. Eigenlijk was er ook weinig feedback op wat er tijdens het verblijf in Ghana is opgestuurd. Het meeste commentaar kwam pas na terugkomst in Nederland. Maar dat had ook gekund al tijdens het verblijf waardoor er meer tijd zou zijn geweest voor de verwerking daarvan.

Ook had niet iedereen een goede, heldere opdracht. De mensen daar hadden daar ook weinig kennis van de opdracht en waren ook niet altijd in staat een goede begeleiding te bieden. Dat vraagt dus een sterkere begeleiding vanuit Nederland.

- Heeft de voorbereiding en begeleiding je geholpen je internationale competenties te ontwikkelen?

Wat zijn daarin voor jou de belangrijkste elementen geweest?

Het is de combinatie van voorbereiding en verblijf daar. Het verblijf daar levert een belangrijke bijdrage aan de kennis en het begrip van ontwikkelingssamenwerking. Dat vormt een belangrijke aanvulling.

Voor een deel zie je daar niet terug wat je eerst gehoord of gelezen hebt, misschien omdat je ervaring maar beperkt blijft tot de omgeving van de grote stad.

Door het verblijf daar verandert het beeld over ontwikkelingssamenwerking: het klinkt mooi, maar zo werkt het niet. Dat wordt ook wel verteld, maar je ziet daar hoe geld verdwijnt, hoeveel er aan de strijkstok blijft hangen, of dat het wordt ingezet op de verkeerde plaatsen.

- Zijn er zaken die je gemist hebt in de voorbereiding of in de begeleiding tijdens je verblijf in het buitenland of na terugkomst? Zo ja, wat?

Goede begeleiding vanuit de minor tijdens het verblijf in Ghana.

- Wat zou anders moeten / wat kan beter?

Strengere regels t.a.v. supervisie in Ghana en begeleiding in Nederland

Meer van tevoren vertellen over cultuurverschillen en hoe daar mee om te gaan

INTERVIEW E.

1. Persoonlijke gegevens

- Ned.
- Ned.
- Human Technology, 4^e jr
- Vooropleiding: HAVO, MBO
- Uitwonend
- Hoogste opleiding ouders: Vader: universitair Moeder: Mulo
- Eerdere buitenlandervaring: Alleen reiservaring, Z. Afrika, Mozambique

2. Motivatie, redenen voor studie/stage in het buitenland

Reizen; wilde graag terug naar Afrika, maar nu voor een langere tijd; merken hoe het is daar te wonen en te werken, ‘ondergedompeld’ worden

3. Wat waren de omstandigheden tijdens je verblijf in het buitenland

Heeft bij Ghanese collega's in huis gewoond, te midden van lokale gemeenschap, onder vrij eenvoudige omstandigheden.

Daarbij ging het wel om internationaal georiënteerde, hoogopgeleide Ghanezen en een vrij welgestelde gemeenschap.

Werkomgeving was sterk Nederlands georiënteerd, Nederlandse supervisor.

Zou achteraf gezien, wel graag in een wat meer Ghanees georiënteerde omgeving gewerkt en gewoond hebben, om zo nog wat meer ‘ondergedompeld’ te zijn in land en cultuur.

Vrije tijd is voor een groot deel doorgebracht met collega's van de minor.

De gevoerde taal is steeds Engels geweest, af en toe Nederlands binnen het bedrijf.

- Is de taal op een of andere manier een belemmering geweest tijdens je verblijf in het buitenland

Taal is geen belemmering geweest in het contact met mensen, niet in de stage en ook niet daarbuiten.

Zowel in het werk als daarbuiten sprak men goed Engels. De taal zou misschien wel een belemmering geweest zijn als het om een ander deel van de bevolking gegaan zou zijn.

- ‘Cultural shock’.

Hoewel er wel grote cultuurverschillen waren, is dit nooit een probleem geweest en is dit ook niet van invloed geweest op de contacten met de plaatselijke bevolking of tijdens de stage.

Het eerste wat opviel, was het vuil, de stank. Iets anders wat opvalt is dat mensen elkaar niets vertellen, in die zin dat als iemand weggaat, hij niet even aan de anderen vertelt dat hij weggaat en waarom/waarheen, maar opeens weg is.

Iets anders is dat mensen nogal conservatief zijn, niet erg open staan voor verandering en je moet accepteren dat zaken hun tijd nodig hebben.

Dat maakt dat je de eerste dagen even moet wennen, maar na 1-2 weken valt dat weg en voel je je ‘thuis’.

Heeft zich ook steeds veilig gevoeld, op z'n gemak. Ondanks de overval (“had ook in Amsterdam kunnen gebeuren”). Maakt dat je de eerste dagen iets meer op je hoede bent, ook iets attenter blijft, maar heeft geen gevoel van onveiligheid achtergelaten.

- Wat zijn de belangrijkste leermomenten geweest tijdens je verblijf in Ghana?

Belangrijkste ervaring is misschien het bewust worden assertiever te moeten zijn, initiatief te nemen en minder afwachtend te zijn. Door de omstandigheden daar, waar, als je af blijft wachten, niets gebeurt, word je daar duidelijker met sommige van je eigenschappen geconfronteerd.

Een aparte ervaring was ook dat je denkt dat het om een middle income country gaat, terwijl er geen middengroep is. Alleen heel rijk en heel arm, maar geen echte brede middenlaag. Daar moet je mee om leren gaan.

4. Wat heb je geleerd / welke competenties heb je ontwikkelend

Het gaat niet zozeer om het geleerd hebben van nieuwe zaken, als wel van het bevestigd zijn in een open houding naar anderen toe, openheid m.b.t. het samengaan van verschillen. Daarmee krijg je ook een duidelijkere kijk op wat er in Nederland gebeurt, op wat daar ontbreekt.

- Professionele / academische ontwikkeling

Vakinhoudelijk waren er weinig raakvlakken. Het ging voornamelijk om het in praktijk brengen van wat ik al wist. Het enige wat daar bij komt is dat de omstandigheden anders zijn, hoewel dit beperkt was door de sterk internationale en Nederlandse oriëntatie van het bedrijf.

Wel ben ik me bewust geworden dat in meer in het buitenland zou willen werken; ben duidelijk gericht geraakt op een buitenlandse carrière.

d. Taal

De Engelse taal was al op een goed niveau en daar heeft het verblijf van twee maanden niet iets aan toegevoegd. Misschien ook omdat het hier om een vrij simpel Engels ging, met een beperkte woordenschat en een uitspraak waar je in het begin aan moet wennen.

- c. In hoeverre heeft de stage bijgedragen aan het bereiken van de leerdoelen van de minor:

6. Knowledge on the socio-economic position of developing countries
7. Increased awareness of the complexity of socio-economic development and trends in development policies
8. Development of intercultural competences
9. Competence to reflect on, analyze and apply theoretical knowledge in practice
10. Ability to work in multicultural setting, interdisciplinary contexts

Met betrekking tot dit laatste aspect, is er een duidelijk verschil met het werken in een multiculturele omgeving in Nederland, die toch overwegend Nederlands is en waar ook mensen met een andere culturele achtergrond zich min of meer aangepast hebben aan de Nederlandse context. Nu is de context echt anders, waarin jij de uitzondering bent, de minderheid. Dit is wel echt een meerwaarde van een stage in het buitenland.

5. Tevredenheid met het niveau en de inhoud van het geleerde

- Wat zie je zelf als het belangrijkste dat je geleerd hebt/ als de belangrijkste opbrengst van je verblijf in het buitenland?

De ervaring die het meest bij zal blijven zijn de contacten met de mensen, de enorm aardige mensen en de contacten die opgebouwd zijn.

- In hoeverre heeft het beantwoord aan je oorspronkelijke verwachtingen en motivatie? Heeft het opgeleverd wat je er van verwacht/gehoopt had?

Ja, het heeft opgeleverd wat aanvankelijk gehoopt werd. Tenminste waar het om het werken en 'ondergedompeld' worden in een andere cultuur betreft, het inzicht krijgen in een andere cultuur en hoe in een internationaal verband samen te werken.

Niet wat het werk betreft, dat had ook in Nederland kunnen zijn (en was dan misschien inhoudelijk uitdagender geweest.)

- Ben je tevreden met het niveau en de inhoud van het geleerde;

Zie boven

- Hoe was de aansluiting bij je eigen opleiding
- Hoe was de aansluiting bij je eigen beroepsperspectief
- In hoeverre vormt het een goede voorbereiding op je toekomstige beroepspraktijk.

Aansluiting bij de eigen opleiding en het eigen beroepsperspectief was er dus eigenlijk niet, stage was inhoudelijk niet uitdagend.

Wel heeft het meer zicht opgeleverd op waar in de toekomst mogelijkheden kunnen liggen, waar werk ligt, wat je in een vergelijkbare context zou kunnen doen.

6. Voorbereiding en begeleiding vanuit de opleiding

Het hele programma van een maand voor het vertrek naar Ghana. Voorbereiding zat dus vooral op vraagstuk van ontwikkelingssamenwerking. Niet op vakinhoudelijke kennis, taal e.d.

Binnen de eigen opleiding (HT) komen internationale en interculturele competenties helemaal niet aan de orde en heeft dus ook geen voorbereiding plaatsgevonden.

- Heb je jezelf buiten de minor om nog op een of andere manier voorbereid op je stage/studie in het buitenland?

Kennis van land, plaats, cultuur, geschiedenis; economische, politieke, sociale situatie; taal; vakinhoudelijk, m.b.t. de inhoud van studie of stage

Eigenlijk alleen op het werk dat ik daar zou gaan doen.

Tevredenheid met het voortraject en de begeleiding tijdens en na het verblijf in het buitenland

De informatie klopte niet altijd. De ervaringen van vorig jaar kwamen niet altijd overeen met de aangetroffen situatie (bv. opmerkingen over het bedekken van de huid, was in Accra helemaal niet aan de orde.)

Op andere momenten werd het allemaal iets te rooskleurig voorgespiegeld, dus dat het gemakkelijker zou zijn dan dat het uiteindelijk bleek te zijn. Je moet echt overal je best voor doen. Dat is niet erg, maar dat wordt dan eigenlijk niet verteld.

Ook werd het soms voorgespiegeld als een ontwikkelingsland waar werkelijk niets is. Wat dus niet klopt.

Houd ook rekening met waar mensen naar toe gaan, het maakt nogal uit of dit de stad is of het platteland. Nu gaat het vaak over 'Ghana'.

Hier en daar ontbrak er informatie, bijv. over de verlenging van het visum, waar je dan ter plekke achter moest zien te komen.

- Was je uiteindelijk voldoende voorbereid op je verblijf in het buitenland; (de cultuur van het land / de woon- en leefomstandigheden ter plaatse / de stage-instelling en de inhoud van de stage)

Voldoende.

- Ben je tijdens je verblijf in het buitenland goed begeleid;

Nee, dat was eigenlijk slecht. Bijvoorbeeld na de beroving heb ik niets gehoord. Eigenlijk was er ook weinig feedback op wat er tijdens het verblijf in Ghana is opgestuurd. Het meeste commentaar kwam pas na terugkomst in Nederland. Maar dat had ook gekund al tijdens het verblijf waardoor er meer tijd zou zijn geweest voor de verwerking daarvan.

Ook had niet iedereen een goede, heldere opdracht. De mensen daar hadden daar ook weinig kennis van de opdracht en waren ook niet altijd in staat een goede begeleiding te bieden. Dat vraagt dus een sterkere begeleiding vanuit Nederland.

- Heeft de voorbereiding en begeleiding je geholpen je internationale competenties te ontwikkelen?

Wat zijn daarin voor jou de belangrijkste elementen geweest?

Het is de combinatie van voorbereiding en verblijf daar. Het verblijf daar levert een belangrijke bijdrage aan de kennis en het begrip van ontwikkelingssamenwerking. Dat vormt een belangrijke aanvulling.

Voor een deel zie je daar niet terug wat je eerst gehoord of gelezen hebt, misschien omdat je ervaring maar beperkt blijft tot de omgeving van de grote stad.

Door het verblijf daar verandert het beeld over ontwikkelingssamenwerking: het klinkt mooi, maar zo werkt het niet. Dat wordt ook wel verteld, maar je ziet daar hoe geld verdwijnt, hoeveel er aan de strijkstok blijft hangen, of dat het wordt ingezet op de verkeerde plaatsen.

- Zijn er zaken die je gemist hebt in de voorbereiding of in de begeleiding tijdens je verblijf in het buitenland of na terugkomst? Zo ja, wat?

Goede begeleiding vanuit de minor tijdens het verblijf in Ghana.

- Wat zou anders moeten / wat kan beter?

Zie hierboven: begeleiding.

Verplicht mensen om, als je daar bent, ook de grote stad uit te gaan, andere regio's te bezoeken en zo een breder beeld van Ghana op te doen

Stage-opdrachten die aansluiten bij de opleiding en uitdagende HBO-waardige opdrachten. Deze blijven nu te ver weg van het niveau wat je zoekt.

Zou je het anderen aanraden hetzelfde te doen?

"Absoluut. Het is iets om nooit meer te vergeten."

INTERVIEW F.

1. Persoonlijke gegevens

- Land van geboorte Ned.
- Moedertaal Portugees/Cab. Verdians
- Opleiding, studiejaar European Studies, 4^e jr
- Vooropleiding MBO-4
- Uitwonend
- Hoogste opleiding ouders Vader: MAVO Moeder: Basisschool
- Eerdere buitenlandervaring In buitenland gewoond

2. Motivatie, redenen voor studie/stage in het buitenland

Vooraf vanuit persoonlijke interesse en persoonlijke ontwikkeling: grote interesse in Afrika, wens om weer een ander land te zien en daar voor een langere periode te wonen en werken.

Wilde ook heel graag binnen een NGO aan de slag, mede ook met het oog op het t.z.t., na de studie, oprichten van een NGO in Cabo Verde. Niet zozeer als beroepsperspectief, maar wel als iets om daarnaast te ontwikkelen.

3. Wat waren de omstandigheden tijdens je verblijf in het buitenland

Gewoond in een huis met 5 medestudenten van de minor in een rustige straat, 5-8 minuten lopen van het centrum. Vrij veel contact gehad met de lokale bevolking, zowel in het werk als ook wel in de vrije tijd. Hoewel een groot deel van de vrije tijd is doorgebracht met medestudenten

Wat werk betreft sterk het gevoel 'ondergedompeld' te zijn geweest: stage gelopen bij 'Streetwise', een NGO actief met straatkinderen in een van de arme buurten van de stad.

Taal hoofdzakelijk Engels, paar woorden lokale taal opgepikt in het werken met de kinderen en de medewerkers van de organisatie.

- Is de taal op een of andere manier een belemmering geweest tijdens je verblijf in het buitenland

Over het algemeen is de taal geen probleem geweest, mensen spraken goed Engels, ook in de organisatie. Soms in de interviews met de straatkinderen was het wel eens een belemmering, maar met behulp van een van de medewerkers van de organisatie en 'met handen en voeten' kwam je er wel uit.

- 'Cultural shock'.

Geen botsing van cultuurverschillen ervaren, wel, met name in het werk, gemerkt hoe Nederlands je bent (wat je thuis niet denkt te zijn), bijvoorbeeld in het gestructureerd zijn in je manier van doen en het zoeken naar structuur in dingen.

Verschillen: het systematisch te laat komen, het idee dat 'alles ook morgen kan'. Maar je went hier zo aan dat, als je niet oppast, je daar al snel in mee gaat.

Was gemakkelijk om daar in mee te gaan, kan me gemakkelijk inleven in anderen

Waarschijnlijk ook door de eigen internationale/multiculturele achtergrond, ervaring in Cabo Verde en Portugal.

Lastig is dat mensen je soms als een goudmijntje zien, zodra ze weten dat je buitenlander/Europeaan bent.

- Wat zijn de belangrijkste leermomenten geweest tijdens je verblijf in Ghana?

Geleerd niets als vanzelfsprekend aan te nemen.

Het betrekkelijke belang van veel zaken, die je dus kunt missen.

Gewoon van je leven te genieten, blij te zijn met wat je hebt.

4. Wat heb je geleerd / welke competenties heb je ontwikkelend

Ben assertiever geworden; ben ook kritischer naar mezelf gaan kijken;

Bevestiging van de nieuwsgierigheid naar andere culturen, het open staan voor andere culturen en daar in mee kunnen gaan.

Kennis opgedaan van een NGO.

Geen verandering.

- In hoeverre heeft de stage bijgedragen aan het bereiken van de leerdoelen van de minor:
11. Knowledge on the socio-economic position of developing countries

12. Increased awareness of the complexity of socio-economic development and trends in development policies
13. Development of intercultural competences
14. Competence to reflect on, analyze and apply theoretical knowledge in practice
15. Ability to work in multicultural setting, interdisciplinary contexts

Het verblijf in Ghana vormde een meerwaarde m.b.t. wat in de 5 weken voorbereiding aan de orde was gekomen. Het maakte het mogelijk om zaken die in de lessen aan de orde geweest waren ook direct in de praktijk waar te nemen: de positie van vrouwen, de rol van cultuur en religie, factoren die ontwikkeling bemoeilijken.

5. Tevredenheid met het niveau en de inhoud van het geleerde

Het heeft heel sterk bevestigd dat we sneller tevreden moeten zijn, dingen niet als vanzelfsprekend moeten nemen.

Maar het heeft ook laten zien dat een land als Ghana veel mogelijkheden heeft, er ook een positief verhaal over Afrika te vertellen is, en niet alleen van ellende en armoede, maar dat mensen niet de mogelijkheden hebben (of niet benutten) om daar gebruik van te maken.

- In hoeverre heeft het beantwoord aan je oorspronkelijke verwachtingen en motivatie? Heeft het opgeleverd wat je er van verwacht/gehoopt had?

Had natuurlijk wel een beeld, maar eigenlijk geen duidelijke verwachtingen. Maar het was geweldig daar voor langere tijd te zijn; was 'boven verwachtingen'.

- Ben je tevreden met het niveau en de inhoud van het geleerde;
- Hoe was de aansluiting bij je eigen opleiding
- Hoe was de aansluiting bij je eigen beroepsperspectief
- In hoeverre vormt het een goede voorbereiding op je toekomstige beroepspraktijk.

Ja, tevreden met het geleerde, hoewel, zoals gezegd, daar op voorhand ook geen duidelijke verwachtingen over waren. Maar het sloot aan bij de eigen opleiding en beroepsperspectief, vooral ook omdat het om een NGO ging en de wens was daar meer inzicht in te krijgen, en bij de interesse voor ontwikkelingssamenwerking.

Het is ook een goede voorbereiding geweest op het eventueel oprichten van een eigen NGO (hoewel op dit moment het idee is dit niet tot het belangrijkste beroepsperspectief te maken, maar eerder iets om daarnaast te ontwikkelen.)

6. Voorbereiding en begeleiding vanuit de opleiding

Op voorhand enkele gesprekken gehad met Tim (student die eerder binnen dezelfde organisatie gewerkt heeft) en met enkele Ghanese vrienden, ter voorbereiding op het verblijf in Ghana en het werk bij 'Streetwise'.

Tevredenheid met het voortraject en de begeleiding tijdens en na het verblijf in het buitenland

Informatie over het algemeen was goed, voldoende, geen dingen gemist.

De informatie door een van de studenten van het vorige jaar (Kelly?) was te negatief, gaf een te zwaar beeld. Heeft dit zelf heel anders gezien en ervaren. Is bijvoorbeeld steeds ook heel rustig op pad gegaan in de stad, ook 's avonds.

De voorbereiding was goed. De 5 weken les waren interessant, ook met veel afwisseling, bezoeken, gastdocenten, maar wel zéér intensief: én leren, én het vertrek voorbereiden met allerlei kleine dingen die daarbij komen kijken. Dat was wel erg zwaar.

- Was je uiteindelijk voldoende voorbereid op je verblijf in het buitenland; (de cultuur van het land / de woon- en leefomstandigheden ter plaatse / de stage-instelling en de inhoud van de stage)

Ja.

- Ben je tijdens je verblijf in het buitenland goed begeleid;
 - heb je voldoende overleg gehad;
 - voldeed de begeleiding aan de verwachtingen

Ja, zowel vanuit de minor door Maarten, als daar, ter plekke binnen de stage-instelling.

- Heeft de voorbereiding en begeleiding je geholpen je internationale competenties te ontwikkelen?

Wat zijn daarin voor jou de belangrijkste elementen geweest?

Ja, zie voorgaande.

- Zijn er zaken die je gemist hebt in de voorbereiding of in de begeleiding tijdens je verblijf in het buitenland of na terugkomst? Zo ja, wat?
- Wat zou anders moeten / wat kan beter?

Eerste weken iets gedoseerder.

INTERVIEW G.

1. Persoonlijke gegevens

- Land van geboorte Ned.
- Moedertaal Ned.
- Opleiding, studiejaar HRM, 4^e jr
- Vooropleiding HAVO
- Thuiswonend
- Hoogste opleiding ouders Vader: Tuinbouwopleiding Moeder: huishoudschool
- Eerdere buitenlandervaring -

2. Motivatie, redenen voor studie/stage in het buitenland

Wilde graag naar het buitenland:

- een uitdaging, nieuwsgierig hoe het zou zijn om 3 maanden in het buitenland te wonen, weg van familie en vrienden.
- Voor de ervaring, nieuwe mensen leren kennen, andere dingen doen en zien
- Kennis van de Engelse taal verbeteren

3. Wat waren de omstandigheden tijdens je verblijf in het buitenland

Samen met collega's in een appartement op de campus gewoond, een beveiligd terrein, vrij 'basic' maar goed. Woonden ook enkele leraren met wie in de loop van het onderzoek ook contact was. Met hen ook af en toe contact gehad, mee uit eten geweest.

Voor boodschappen met de taxi naar de hoofdstraat, naar de Super.

Maar eigenlijk heel weinig contact met de lokale bevolking. Hoefde eigenlijk ook niet zo.

Vooraf veel met 2 collega's van de minor/huisgenoten opgetrokken.

Gingen wel uit in het weekend, maar vooral met de groep studenten van de minor.

Ondertussen veel geskyped met familie en vrienden in Nederland.

Stage gelopen aan de Accra Polytechnic, onderzoek gedaan in samenwerking met enkele Ghanese studenten.

Dit laatste werkte dus niet, 'ze werkten niet', vonden alles best, altijd te laat, zonder duidelijke reden gegeven werd, waren weken afwezig (voor tentamens?), er was altijd wel iets.

Was leuk voor de ervaring, maar leverde dus echt niets op.

- Is de taal op een of andere manier een belemmering geweest tijdens je verblijf in het buitenland
 - In je contacten met de plaatselijke bevolking
 - Tijdens de uitvoering van je stage

Nee. Was wel wennen in het begin, ook aan de Ghanese uitspraak, maar dat ging eigenlijk ook wel goed. Beheersing van de Engelse taal is ook duidelijk verbeterd.

- 'Cultural shock'.
 - bestonden er grote cultuurverschillen tussen jezelf en de lokale bevolking;
 - zo ja, was dit van invloed op je contacten met de plaatselijke bevolking/ vormde het een belemmering voor het contact met hen;
 - (hoe) is dit van invloed geweest op de uitvoering van je stage;
 - Hoe ben je omgegaan met deze verschillen

Grote armoede, grote tegenstellingen

Mensen zijn heel anders, vrolijk, gastvrij, maar zou niet meer terug willen. De mentaliteit, de cultuur is erg anders; ze zijn allemaal erg oppervlakkig, vriendelijkheid voelt ook niet echt. Altijd het idee dat ze uiteindelijk iets van je willen.

Ik zou er ook geen vrienden kunnen maken, was altijd weer blij blanken tegen te komen.

Heb me ook niet altijd veilig gevoeld (ook voor de overval)

Lastig is dat je zo opvalt omdat je blank bent.

- Wat zijn de belangrijkste leermomenten geweest tijdens je verblijf in Ghana?

persoonlijk / intercultureel / academisch / professioneel

Het heeft me geleerd blij met mijn leven hier te zijn. Ik weet nu dat ik niet naar het buitenland wil, in ieder geval niet terug naar Afrika, naar Ghana.

4. Wat heb je geleerd / welke competenties heb je ontwikkeld

a. Dat ik blij ben met mijn leven hier

b. Kennis over Afrika, Afrikaanse cultuur (dat je steeds overal constant achteraan moet, er anders niets gebeurt, men geen agenda en tijdsbesef heeft)

Heb het belang van cultuur geleerd, hoe gedrag daardoor bepaald wordt, heb daar nu meer begrip voor;

c. Professioneel/vakinhoudelijk heeft het niet iets toegevoegd. Misschien iets meer over onderzoek geleerd, interviewtechnieken. Maar dat was niet wat ik eigenlijk voor ging.

d. De Engelse taal is duidelijk vooruit gegaan.

- In hoeverre heeft de stage bijgedragen aan het bereiken van de leerdoelen van de minor:

16. Knowledge on the socio-economic position of developing countries

17. Increased awareness of the complexity of socio-economic development and trends in development policies

18. Development of intercultural competences

19. Competence to reflect on, analyze and apply theoretical knowledge in practice

20. Ability to work in multicultural setting, interdisciplinary contexts

Het verblijf in Ghana geeft je een inkijkje in een ontwikkelingsland. Het helpt je ook begrijpen waarom zo'n land niet ontwikkelt (cultuur, corruptie).

Ik zou het eigenlijk wel interessant gevonden hebben om in een hulporganisatie te werken. Dat had mogelijk meer inzicht gegeven.

5. Tevredenheid met het niveau en de inhoud van het geleerde

- In hoeverre heeft het beantwoord aan je oorspronkelijke verwachtingen en motivatie? Heeft het opgeleverd wat je er van verwacht/gehoopt had?

Ja, was gewoon goed, perfect.

Misschien wel meer dan ik verwacht had. Had het niet willen missen.

- Ben je tevreden met het niveau en de inhoud van het geleerde;
- Hoe was de aansluiting bij je eigen opleiding
- Hoe was de aansluiting bij je eigen beroepsperspectief
- In hoeverre vormt het een goede voorbereiding op je toekomstige beroepspraktijk.

Ja, ik ben in algemene zin wel tevreden.

Nee, het sloot niet aan bij mijn opleiding. Maar dat was ook niet de inzet, de motivatie.

Ik weet nu ook dat ik niet naar het buitenland wil.

Ik zou misschien nog wel voor een ontwikkelingsorganisatie kunnen werken. Dat sluit ik niet uit.

6. Voorbereiding en begeleiding vanuit de opleiding

Vooraf voordat de minor begon, veel leeswerk gedaan, het hele boek gelezen en vertaald, elke dag mee bezig geweest i.v.m. de beperkte kennis van het Engels. Verder wat algemene informatie verzameld over Ghana en de praktische voorbereidingen.

Tevredenheid met het voortraject en de begeleiding tijdens en na het verblijf in het buitenland

Dat was goed. Alleen de voorlichting door de studenten van vorig jaar klopte niet, gaf geen goed beeld van wat je te wachten stond; was te negatief. Dat viel dus heel erg mee.

De voorbereiding:

Ik heb nog nooit zoveel geleerd in 5 weken, ook zo veel boeiends geleerd, ook al ga ik daar niet mee verder. Veel algemene kennis opgedaan. Veel te weten gekomen over hoe en waarom ontwikkeling wel/niet werkt.

- Was je uiteindelijk voldoende voorbereid op je verblijf in het buitenland; (de cultuur van het land / de woon- en leefomstandigheden ter plaatse /

de stage-instelling en de inhoud van de stage)

Ja.

- Ben je tijdens je verblijf in het buitenland goed begeleid;
 - heb je voldoende overleg gehad;
 - voldeed de begeleiding aan de verwachtingen

Ja, het maken van een plan van aanpak was aanvankelijk lastig eerst Ines, daarna Jos. Maar verder was het een superbegeleiding, snelle reacties. Prima.

- Heeft de voorbereiding en begeleiding je geholpen je internationale competenties te ontwikkelen?
Wat zijn daarin voor jou de belangrijkste elementen geweest?
- Zijn er zaken die je gemist hebt in de voorbereiding of in de begeleiding tijdens je verblijf in het buitenland of na terugkomst? Zo ja, wat?
- Wat zou anders moeten / wat kan beter?

Al met al zijn we goed voorbereid, wel bleven veel (praktische) zaken te lang onduidelijk: hoe, waar, met wie we kwamen te wonen werd pas vanaf september langzaam duidelijk.

Zou zinvol zijn al eerder, in juni/juli een bijeenkomst te organiseren met de hele groep van studenten, elkaar te leren kennen, afspraken te maken, praktische informatie te krijgen over de situatie in Ghana.

INTERVIEW H.

1. Persoonlijke gegevens

- Ned.
- Ned.
- Huidtherapie, 4^e jaar
- Vooropleiding: Schoonheidsspecialiste
- Thuiswonend
- Hoogste opleiding ouders: MBO
- Eerdere buitenlandervaring: 10 weken Aruba voor studie

2. Motivatie, redenen voor studie/stage in het buitenland

Was vooral geïnteresseerd in het ervaring opdoen met het werken in een ontwikkelingsland, deels uit persoonlijke interesse, deels vanuit de studie (huidtherapie).

3. Wat waren de omstandigheden tijdens je verblijf in het buitenland

Appartement met eerst 2 later 1 collega van de minor. Boven een winkel, in de stad. Gebruik gemaakt van de omgeving om boodschappen te doen in de buurtsuper.

Verder vrije tijd vooral doorgebracht met collega's van de minor, soms met Afrikaanse collega's van de stage-instelling.

Werk vond plaats in een privé-kliniek, samengewerkt met Ghaneses doktoren, verpleegkundigen, ook Ghanese stagebegeleider (directeur van de kliniek)

Van deelname aan het sociale leven is eigenlijk geen sprake geweest anders dan het boodschappen doen in de buurt

Taal: Engels

- Is de taal op een of andere manier een belemmering geweest tijdens je verblijf in het buitenland

Nee, alleen in het begin was het even wennen aan de Ghanese uitspraak van het Engels.

- 'Cultural shock'.

Nee, geen echte 'shock'.

Zaken waar je in het begin aan moet wennen zijn de armoede, het chaotische verkeer; het feit dat iedereen je aanspreekt, alles van je wil weten, daar moet je wel aan wennen.

De armoede is eigenlijk iets waar je niet aan went.

In het werk het heel andere systeem van de gezondheidszorg, de werkomstandigheden, de sterke hiërarchie, de heel hoge status van de arts, alles wat hij zegt is waar.

- Wat zijn de belangrijkste leermomenten geweest tijdens je verblijf in Ghana?

Omgaan met minder luxe, het ontbreken van basisvoorzieningen die hier zo vanzelfsprekend zijn en nu te weten dat ik daar mee om kan gaan.

4. Wat heb je geleerd / welke competenties heb je ontwikkelend

a. Zelfstandigheid is gegroeid, voor het eerst zelfstandig gewoond;

Assertiever geworden, als je wilt dat er iets gebeurt, dan moet je echt voor jezelf opkomen. Anders gebeurt het niet.

b. Voor langere tijd in een echt andere cultuur verblijven en bezig zijn; heeft bijgedragen aan het leren werken in een multiculturele context, het om leren gaan met collega's die soms op een heel andere manier naar zaken kijken.

c. Ja, zaken gezien (ziektes, infecties, schimmels) die ik hier nooit gezien zou hebben; het herkennen van huidziektes, kennis van de donkere huid;

werken met andere, eenvoudiger manieren van werken.

d. De beheersing van het Engels was al redelijk voor vertrek (en is nog steeds zo).

- c. In hoeverre heeft de stage bijgedragen aan het bereiken van de leerdoelen van de minor:

21. Knowledge on the socio-economic position of developing countries

22. Increased awareness of the complexity of socio-economic development and trends in development policies

23. Development of intercultural competences

24. Competence to reflect on, analyze and apply theoretical knowledge in practice

25. Ability to work in multicultural setting, interdisciplinary contexts

Kennis en begrip van ontwikkeling, ontwikkelingsvraagstukken en –landen was in de minor, zeker in het begin, heel lastig. Ben daar nooit eerder echt mee bezig geweest. Heb, ook nu na het verblijf in Ghana, niet het gevoel dat te beheersen.

5. Tevredenheid met het niveau en de inhoud van het geleerde

- Wat zie je zelf als het belangrijkste dat je geleerd hebt/ als de belangrijkste opbrengst van je verblijf in het buitenland?

Te weten dat ik in een ander land kan leven. Mogelijk dat ik dat nu ook wel wil na mijn studie. Voor het vertrek had ik niet zo dat idee.

Geleerd ook om assertiever te zijn, zelf initiatief te nemen.

Omgaan met mensen met een andere cultuur (en te merken dat dat eigenlijk heel gemakkelijk gaat, zeker ook in de vriendelijke sfeer en omgeving die er was)

Met betrekking tot de opleiding heeft het met name kennis opgeleverd over de donkere huid.

- In hoeverre heeft het beantwoord aan je oorspronkelijke verwachtingen en motivatie? Heeft het opgeleverd wat je er van verwacht/gehoopt had?

Ja, het heeft de mogelijkheid geboden voor een wat langere periode in een ontwikkelingsland te verblijven en te zien hoe dat zou bevallen.

“Het was een ervaring die voor iedereen goed zou zijn om een keer mee te maken”

- Ben je tevreden met het niveau en de inhoud van het geleerde;
- Hoe was de aansluiting bij je eigen opleiding
- Hoe was de aansluiting bij je eigen beroepsperspectief

Verblijf en werk hebben goed aangesloten bij de eigen opleiding en het eigen beroepsperspectief. Wel was de begeleiding ter plekke erg mager. Mensen waren zeer ‘voorzichtig’ en vriendelijk in hun commentaar. Veel in de zin van “is wel goed zo”. Zeker in het begin was het vaak meekijken en bleef het daarbij. Je moest zelf af en toe vragen om meer te mogen zien en doen. En dan kon dat ook heel vaak.

- In hoeverre vormt het een goede voorbereiding op je toekomstige beroepspraktijk.

Was goed, zie voorgaande.

6. Voorbereiding en begeleiding vanuit de opleiding

De minor als geheel gaf heel veel informatie, maar was moeilijk om in te komen, sloot niet aan bij de kennis van de eigen opleiding. Vijf weken is dan echt te kort. Voor mensen met een ‘afwijkende’ opleiding, die bijv. niet vertrouwd zijn met economische ontwikkelingen, zou er meer tijd moeten zijn. Nu ging alles ook wel erg snel en was de belasting hoog.

- Heb je jezelf buiten de minor om nog op een of andere manier voorbereid op je stage/studie in het buitenland?

Niet zo veel, niet echt iets speciaals, me een beetje ingelezen over Ghana.

Met betrekking tot de inhoud van het werk is er met de eigen opleiding een enkel gesprek geweest, gericht op de scriptie, maar niet echt inhoudelijk.

Tevredenheid met het voortraject en de begeleiding tijdens en na het verblijf in het buitenland

Ja, de informatie vooraf was in orde. Wel was de voorlichting door studenten van het vorige jaar wat zwaar aangezet. Het klonk allemaal zwaarder, bedreigender dan het was.

- Was je uiteindelijk voldoende voorbereid op je verblijf in het buitenland;

In algemene termen wel, niet echt op de eigen situatie.

- Ben je tijdens je verblijf in het buitenland goed begeleid;
 - heb je voldoende overleg gehad;
 - voldeed de begeleiding aan de verwachtingen

Vanuit Nederland wel. Was goed geregeld, was duidelijk. Jos was een duidelijk aanspreekpunt.

De begeleiding ter plekke, tijdens de stage, schoot tekort. Misschien zou het goed zijn als de lokale stagebegeleider op voorhand een duidelijker beeld zou hebben van wat de studenten zouden willen en kunnen.

Maar op zich was de stage was een goede plek, sloot goed aan bij de eigen interesses en opleiding. Het ging om een privé-kliniek, zat daardoor wat ruimer in de middelen, en het zou interessant zijn om ook een kijkje te kunnen nemen in een gewoon ziekenhuis.

- Heeft de voorbereiding en begeleiding je geholpen je internationale competenties te ontwikkelen?

Wat zijn daarin voor jou de belangrijkste elementen geweest?

De presentaties na terugkomst waren prima, niet alleen om te zien wat iedereen gedaan had, maar waren ook belangrijk omdat je moest reflecteren, benoemen wat je geleerd hebt.

Ook het bijhouden van een logboek was een goed middel. Ook dit helpt te reflecteren en laat mooi het verloop en de ontwikkeling zien.

- Zijn er zaken die je gemist hebt in de voorbereiding of in de begeleiding tijdens je verblijf in het buitenland of na terugkomst? Zo ja, wat?
- Wat zou anders moeten / wat kan beter?

De eerste vijf weken voorbereiding afstemmen op de mensen die uit een 'andere' sector komen (zoals Gezondheid).

De laatste week was ook stressvol met het tentamen twee dagen voor vertrek naar Ghana. Zat iets te dicht op elkaar.

Korte beschrijving van instelling:

Stichting Be More betreft, verbindt en inspireert. Je kunt aan de slag als vrijwilliger of stagiair bij kleinschalige ontwikkelingsprojecten. In Afrika werken ze in Ethiopië, Malawi, Uganda en Zuid-Afrika. In Azië hebben ze tot nog toe projecten in Cambodja en Indonesië. Ook kun je reizen maken van twee of drie weken, met veel aandacht voor lokale bevolking en projecten. Ze hebben al ruim vijf jaar ervaring en groeien snel terwijl kwaliteit één blijft staan.

Debbie de Munnik is trainer voor Oeganda en kon mij meer vertellen over het voorbereidings en begeleidings traject dat ze hanteren bij Be-More. Het land van bestemming maakt hierbij weinig verschil. Hooguit heeft hier de aanpak van trainers en regiocoördinatoren nog enige invloed.

Waarom Be-More betrekken bij dit onderzoek?:

Tijdens mijn tweedejaarsstage ben ik via Be-More 4 weken in Oeganda geweest voor vrijwilligerswerk, dit was ter verdieping van mijn stage bij Cross Your Borders. Achteraf gezien vond ik dat ik niet goed begeleidt was en heb ik ook de nodige gesprekken met hun over gehad. Deze ervaring was een deel van de reden waarom mijn afstuderen dit thema heeft gekregen.

Ik wilde Be-More bij mijn onderzoek betrekken omdat ik gedeeltelijk ook weer wil geven dat de doelgroep vrijwilligers en studenten heel erg verschillend is maar dat de problemen waar ze tegenaan kunnen lopen, persoonlijk en cultureel, vaak wel overeenkomt.

Kun je iets zeggen over het verschil tussen studenten en jullie doelgroep?

Vrijwilligers zijn een compleet andere doelgroep dan studenten.. er zitten natuurlijk wel studenten tussen, maar ook scholieren, gepensioneerden, gezinnen, echt van alles. Misschien komt een gedeelte van de intentie wel overeen maar het achterliggende doel van de instelling moet je natuurlijk ook meenemen. Bij ons is dat het verbeteren van de wereld en hiermee proberen zoveel mogelijk mensen bewust te maken van wereldproblemen. En ik kan me voorstellen dat voor een Hogeschool dat meer is om studenten zo goed mogelijk voor te bereiden op hun toekomstige beroepen.

Wat zijn belangrijke aandachtspunten in jullie programma?

Eigen motivatie is erg belangrijk. Bij ons hebben vrijwilligers zelf gekozen om weg te gaan en dit betekent al een heleboel voor ons. Wij willen proberen om zoveel mogelijk problemen te voorkomen maar we gaan ze niet aan de hand nemen. Ze moeten zich zelf gaan redden daar dus voorbereiden moeten ze ook voor een groot deel zelf doen. Echter ik vind dat je ze wel de tools moet geven om zichzelf goed voor te bereiden.

Hoe ziet jullie voorbereidings- en begeleidingsprogramma er uit?

We organiseren informatiemiddagen en avonden waar mensen zich voor in kunnen schrijven die geïnteresseerd zijn in vrijwilligerswerk. Deze zijn puur informatief en hier vertellen we ok wat meer over vrijwilligerswerk in het algemeen. We hebben dan voor alle vrijwilligers die in dezelfde periode en naar het zelfde land weg gaan een voorbereidingsdag. Op deze dag hebben we een quiz over ontwikkelingsproblemen om ze wat basiskennis mee te geven en de discussie op gang te brengen, we vertellen iets over hulporganisaties en hoe Be-More in z'n werk gaat. Verder proberen we zo goed mogelijk in kaart te brengen waar de vrijwilligers zelf 'bang' voor zijn en welke verwachtingen ze hebben. Soms merken we bijvoorbeeld dat vrijwilligers denken dat ze in 4 tot 8 weken en compleet project kunnen draaien terwijl de steun die je daadwerkelijk kan bieden maar minimaal is, of in ieder geval zo zal het vaak aanvoelen.

We besteden daast deze dagen extra aandacht aan sponsoring, vrijwilligers kunnen bij ons een pakket aanvragen wat voorlichting biedt over fundraising en het vragen van sponsors voor jouw project. Veel mensen willen geld ophalen voor vertrek maar weten niet goed hoe en wij helpen ze hierbij. De informatie is ook terug te vinden op de persoonlijke pagina van de vrijwilliger.

Voor praktische zaken is de vrijwilliger eigenlijk zelf verantwoordelijk maar wij zijn er altijd om vragen te beantwoorden. Sommige hebben meer begeleiding nodig dan anderen dus hiervoor is geen vast traject.

Ter plekke op dag twee voordat iedereen naar aparte projecten en dorpjes gaat ook nog een meeting voor vragen, opmerking, plaatselijke en lokale aandachtspunten. De regio coördinator is hiervoor verantwoordelijk en de inhoud zal dus ook wel variëren. Hiernaast benadrukken we ook sterk dat het een ontwikkelingsland blijft en er kan dus veel misgaan. Tijdens het verblijf is ook maandelijks een vrijwilligersdag waarin je een kijkje neemt op elkaars projecten, dit wordt vaak heel positief ontvangen en zo wordt er extra informatie uitgewisseld, ook tussen de projecten zelf.

Doe jullie nog iets als de vrijwilligers terugkomen?

Niet direct, iedere vrijwilliger heeft een eigen digitale omgeving waar ze een blog bij kunnen houden en foto's kunnen plaatsen, ook is hier dus alle informatie te vinden over sponsoring en dergelijke. In deze digitale omgeving is ook een reflectie-enquête maar we verplichten niemand deze in te vullen al is het voor ons wel heel handig. Wel organiseren we ieder half jaar een reünie waar wel altijd veel vrijwilligers op af komen, vooral om elkaar weer te zien want sommige leren elkaar in korte tijd heel goed kennen. Dit is ook een goede manier om foto's en verhalen uit te wisselen en misschien plannen te maken voor een volgende keer.

Ingelogd als:
Lilian Smith

Pas profiel aan
Logout

Volunteer

Overzicht

Beheer weblog

Ideeënbus

Bestanden

Download persoonlijk
promotiemateriaal

Bestel Be More
promotiemateriaal

Be More Cards

Evaluatie

Download persoonlijk promotiemateriaal

Wanneer je draagvlak wilt creëren en/of geld in wilt zamelen voor je project, is het leuk om daar zo veel mogelijk mensen enthousiast over te maken. Om je hierbij te helpen hebben we een aantal promotiemiddelen voor je ontworpen die je kunt gebruiken voor vele soorten activiteiten of zelfs om mensen te bedanken. Alles wordt automatisch aangepast met jouw gegevens en als je wilt kun je ook delen aanpassen en je eigen teksten gebruiken.

Veel plezier alvast en niet te vergeten veel succes met het organiseren van je activiteit(en)!

Sponsorbrief

De sponsorbrief kun je gebruiken om mensen in je omgeving te laten weten wie je bent en wat je gaat doen. De brief bevat persoonlijke gegevens, informatie over Be More en je project en instructies over hoe mensen kunnen helpen door middel van een donatie.

Er is een particuliere versie beschikbaar voor vrienden, familie en kennissen, maar je kunt ook een speciale bedrijfs-versie genereren om bedrijven te benaderen.

[Klik hier om je eigen sponsorbrieven te downloaden.](#)

Informatiekaartjes

Het informatiekaartje kun je gebruiken als een uitgebreid visitekaartje wat je aan geïnteresseerden kunt meegeven. Standaard wordt er een tekst voor je ingevuld met gegevens over je reis, jouw project en hoe mensen je kunnen volgen en steunen.

Deze tekst kun je aanpassen naar je eigen wensen of zelf een tekst maken. Daarbij kun je kiezen uit verschillende foto's. De kaartjes zijn snel te maken en handig om door te mailen. Uitprinten kan ook heel eenvoudig: als je kiest voor de printoptie, kun je 4 kaartjes op één A4'tje uitprinten.

[Klik hier om je eigen informatiekaartjes te downloaden.](#)

Posters

Ga je een evenement organiseren of wil je je actie meer bekendheid geven? Posters zijn hier een goed communicatiemiddel voor! En je kunt ze hier heel eenvoudig zelf maken.

Om het je makkelijk te maken, hebben we een aantal conceptteksten voor je opgesteld. Natuurlijk kun je de teksten aanpassen of je eigen tekst toevoegen met behulp van de verschillende tekstgroottes en -kleuren. Je kunt zelfs kiezen uit verschillende achtergronden, dus je kunt de poster naar je eigen wensen maken!

[Klik hier om je eigen posters te downloaden.](#)

Korte beschrijving van instelling:

Het Koninklijk Instituut voor de Tropen (voorheen Koloniaal Instituut voor de Tropen) werkt al ruim 100 jaar aan duurzame economische ontwikkeling en beoogt via sociale- en gendergelijkheid de bestaansmiddelen in lage- en midden-inkomen-landen te verbeteren. Hiernaast draagt het middels advies, onderzoek en onderwijs bij aan de verbetering van de gezondheidszorg in lage- en midden-inkomen-landen. Ook werkt Het KIT in 40 ontwikkelingslanden met lokale organisaties aan de ontwikkeling en versterking van informatiediensten, en ondersteunt expats met kennis over lokale zakencultuur. Ook vergroten ze kennis en begrip van culturen door uitwisseling en behoud van cultureel erfgoed, tentoonstellingen, optredens, publicaties en trainingen culturele diversiteit. Tenslotte heeft het KIT een groot aanbod van trainingen en cursussen op het gebied van gezondheid, ontwikkelingsvraagstukken, informatiemanagement, cultuur en internationaal zakendoen.

Waarom KIT betrekken bij dit onderzoek?:

Het KIT is al jaren gespecialiseerd in het ontwikkelen en uitvoeren van programma's en trainingen rond interculturele competenties, ook hebben ze diverse activiteiten op Hogescholen (gedaan) en zijn hierdoor ook betrokken bij de internationalisering van het HBO. De inhoudelijke kennis over programma's leek mij goed bruikbaar voor het aantonen van verbeterpunten in de bestaande programma's op de Hogeschool en voor in het advies.

Wat doet u precies bij het KIT?:

Arjan Verdooren in trainer/ adviseur & programmamanager op gebied van diversiteit bij Intercultural Management & Communication, het trainings- en advies onderdeel van het KIT.

Kunt u een korte beschrijving geven van de rol van training/ educatie bij het KIT?

Het KIT is al ruim honderd jaar bezig met het informeren en trainen van mensen gericht op internationalisatie. Voorheen vooral gericht op internationale handel, toen was het ook nog het Koloniaal Instituut voor de Tropen. We zijn als instelling altijd bezig geweest met het voorlichten en informeren van mensen en doen dit nu dus op verschillende manieren; de bibliotheek, het theater en het museum zijn hier voorbeelden van. Tegenwoordig is het training en educatie facet meer gericht op het bedrijfsleven en uitzendingen binnen het overheidswerk. De markt verschuift en wij verschuiven mee.

Wat zijn de betrekkingen van het KIT bij de HHS?

Ik denk dat de belangrijkste link het Nuffic is. Ze hebben als motto om kennis wereldwijd te spreiden en doen dit o.a. door het ondersteunen van internationalisering binnen het Hoger Onderwijs. Ze vragen ons geregeld voor wat meer diepgang over interculturele aspecten en onderzoeks-informatie voor Hogescholen. We zijn momenteel niet heel direct betrokken bij de Hogeschool maar hebben wat uitwisseling gehad met het lectoraat over onderzoeks-ontwerpen en mogelijkheden met betrekking tot het meten van interculturele competenties. We hebben bijvoorbeeld wel in Den Bosch twee jaar interculturele competentietraining gedaan voor studenten die naar het buitenland gingen maar dit verzorgen ze nu ook zelf.

Wat is het belang van internationalisering in het HBO?

Ik denk dat dat voor iedere opleiding anders is. Over het algemeen kan ik zeggen dat ik vind dat internationalisering je de mogelijkheid geeft om te reflecteren op bijzondere ervaringen.. en leren is precies dat. Het verbreed je visie en op die manier kun je als student meer uit je eigen studie halen. Het is een stuk verdieping denk ik.

Specifiek gekeken naar voorbereiding, begeleiding en nazorg van een student die naar het buitenland gaat voor studie of stage. Waar moet op gelet worden?

Ik denk dat het vooral belangrijk is voor diverse opleidingen om linken te leggen met de beroepspraktijk. Ik kan me voorstellen dat studenten niet altijd met dezelfde motivatie naar het buitenland gaan, maar als ze terugkomen wil je als opleiding wel dat ze iets geleerd hebben over hun eigen vakgebied in dat betreffende land.

Uit ervaring weet ik dat het heel erg moeilijk is om een goed voorbereidingstraject op te zetten. Studenten willen vaak specifieke informatie over het land waar ze naartoe gaan maar die is voor veel studenten tegelijkertijd nauwelijks te organiseren. Je kunt ze hooguit de tools geven om hun ervaringen te ordenen en te kunnen plaatsen. Per opleiding zou gekeken moeten worden naar wat ze willen dat de student leert. Hier zou een voorbereidingsopdracht aan verbonden kunnen worden. Tijdens het verblijf zelf gebeurt er ontzettend veel en momenten van rust zijn hierin belangrijk. Laat de student een logboek bijhouden .. dit kan helpen bij de reflectie achteraf. Het zou interessant zijn om te onderzoeken wat voor type studenten er zijn per opleiding en wat voor effect dit heeft op hun voorbereidings- begeleidings-wens. De cultuur van de opleiding is namelijk 'key' voor het soort begeleidingsproces. Er zijn twee competenties waar rekening mee gehouden moet worden: de open mindedness en het empathisch vermogen. Ik zou kunnen bedenken dat studenten verpleegkunde o.i.d. heel empathisch ingesteld zijn, het is mensen werk en ze moeten zich goed kunnen inleven. Dit zijn echter niet de meest 'open minded' personen. Ze werken volgens regels en standaarden die hier in de verzorging normaal zijn. Werken op een aidskliniek in Afrika kan dan wel voor problemen zorgen. Hiernaast bestaat natuurlijk ook het omgekeerde, studenten die wel acceptatievermogen hebben en zich makkelijk aanpassen maar contact maken en begrip tonen voor andere individuen is dan lastiger.

Persoonlijk denk ik dat een bepaald niveau van onzekerheid de leeromstandigheden kunnen versterken. Een zekere mate van zelfredzaamheid is vereist en door alle angsten weg te nemen zullen ze andere omstandigheden ook minder snel accepteren. Confrontatie kan prikkelend zijn en dus leerzaam. Echter moet je natuurlijk wel oppassen met het aanwakkeren van onzekerheid. Er moet een goede balans zijn tussen stimuleren (ondersteunen en helpen) en prikkelen (zelfredzaamheid). Hiernaast denk ik dat er eerst opgesteld zou moeten worden WAT de student wil leren alvorens en een keuze van bestemming gemaakt kan worden. Dit zou goed zijn voor academische doeleinden maar hier worden studenten misschien minder blij van.

Timing is ook wel belangrijk. Een voorbereidings traject moet niet te kort voor vertrek plaats vinden maar ook zeker niet te vroeg. Er moet een zekere periode van rust zijn voor vertrek en 2 a 3 maanden is hiervoor een mooi gemiddelde.

Wat doen jullie bij het KIT aan begeleiding en reflectie en hoe belangrijk is begeleiding en reflectie na een goede voorbereiding?

Wij doen zelf eigenlijk vrij weinig met reflectie, het wordt wel aangeboden maar er wordt weinig gebruik van gemaakt. Ik denk dat aandacht gewoon heel belangrijk is, sommige studenten hebben hier meer van nodig ook na terugkomst. Hiervoor is het misschien belangrijk dat de begeleider de student een beetje kent... vooral beschikbaar moet zijn.

Reflectie zou individueel of in subgroepen kunnen, het heeft beide zijn voordelen; individueel blijf je beter bij je eigen ervaringen maar in groepjes heb je een stok achter de deur en kom je misschien door anderen tot meer inzichten over je eigen leerproces.

Korte beschrijving van instelling:

Als een gevolg van de globalisering van de economie en samenleving, neemt de internationale dimensie van het hoger onderwijs steeds meer aan betekenis toe. Het Hoger (Beroeps) Onderwijs moet steeds meer reageren op de vereisten van de mondiale kenniseconomie maar is ook zelf een belangrijke speler daarin. De mondiale behoefte aan en concurrentie om internationaal georiënteerde en voorbereide professionals in het bedrijfsleven en bij de overheden, in combinatie met de toenemende vraag naar toegepast onderzoek en levenslang leren met een internationale focus, impliceert dat het Economie en Management Onderwijs beter toegerust moeten zijn op deze vraag naar internationalisering. Daarmee wordt de relevantie van het lectoraat helder aangegeven.

Het lectoraat “De Economie van het Internationaal Onderwijs en de Internationalisering van het Economie en Management Onderwijs” houdt zich bezig met twee programmalijnen binnen de internationalisering van het onderwijs en de relatie ertussen:

- De vereisten die de mondiale kenniseconomie stelt aan het Economie en Management Onderwijs, en het HBO onderwijs in bredere zin (internationale en interculturele dimensies van het curriculum en leerproces; internationale en interculturele competenties; internationale carrière planning; de verhouding), en
- De economische dimensie van het hoger onderwijs in de internationale kenniseconomie (internationale studenten circulatie; competitie voor toptalenten; grensoverschrijdend aanbod van programma's, diploma's en instellingen; publiek-private concurrentie, enz.), in het bijzonder van het Domein Economie en Management, maar ook breder in het HBO-onderwijs.

Waarom dit Lectoraat betrekken bij dit onderzoek?:

Bovenstaande beschrijving behoeft eigenlijk geen uitleg. Het betrekken van een orgaan die bovenstaande thema's als hoofddoel heeft zou ongetwijfeld iets toe te voegen hebben aan mijn onderzoek. J. Beelen is onderdeel van de kenniskring van het Lectoraat. De Lector J.W.M. de Wit, waar ik de lezing ‘De wet van de stimulerende achterstand? Internationalisering van het hbo-onderwijs: misvattingen en uitdagingen’ van gebruik (2011). Heeft mij doorverwezen naar hem in verband met de banden die de heer Beelen heeft met de opleidingen CMV en MWD aan de Hogeschool van Arnhem-Nijmegen. Het grootste gedeelte van het gesprek ging dan ook over de mogelijkheid mijn onderzoek te koppelen aan de trajecten op de HAN. Na veelvuldig contact is echter gebleken dat er geen mogelijkheid was tot samenwerking.

Waarom moeten Hogescholen internationaliseren?

Slechts drie procent van de studenten gaat naar het buitenland tijdens zijn studie of stage.. dit wordt wel meer maar we moeten vooral kijken naar de groep die thuis blijft.

“'Internationalisation at home' en 'abroad'

Vervolgens ging Jos Beelen, medewerker bij de Hogeschool van Amsterdam en tevens verbonden aan de European Association voor International Education (EAIE), in op de vraag wat internationalisering van de HAN betekent. Hij maakte daarbij een onderscheid tussen 'internationalisation at home' en 'abroad'. Deze twee zijn nauw met elkaar verbonden. Drie procent van de studenten gaat in zijn studie naar het buitenland (abroad), dat betekent dat de rest van de internationaliseringsdoelen 'at home' moeten worden gerealiseerd.

'Internationalisering at home' beslaat zowel het formele curriculum als het informele curriculum, het verborgen curriculum en de dienstverlening. 'Internationalisering at home' wordt vooral aangetroffen in kleine landen met minder verspreide talen, niet in grote landen met veel gesproken talen. Maar dat gaat veranderen, ook in grote landen. Het onderwijs moet immers relevant zijn voor wat de toekomst vraagt en dat impliceert internationalisering.

'Internationalisering at home' betreft alle studenten en behoort bij het hele programma. Wanneer het in de competenties is verwerkt dan geldt het voor elke student en niet alleen voor wie het kiest of alleen de minoren. Het is een middel en een geheel aan instrumenten en activiteiten 'at home' die zijn gericht op het ontwikkelen van internationalisering en interculturele competenties bij alle studenten. Het is gebaseerd op de aanname dat studenten wel reizen, maar niet in het kader van stage of werk. Individuele ervaringen van studenten met (studie)reizen horen wel degelijk thuis in het curriculum als ze maar zijn geëvalueerd en opgenomen in de assessmentstandaarden. Een aantal tools zijn:

Internationale literatuur

Internationale casestudies

Gastdocenten

Virtuele mobiliteit

Research assignments

Communicatie in Engels

Een internationaal en intercultureel curriculum vraagt een internationale vakinhoud, omschrijving van de interculturele competentie en de Engelse taal. De interculturele competenties verschillen meestal per discipline, zijn gedefinieerd per faculteit. De activiteiten zullen in elk geval een samenhang moeten vertonen en de competenties zijn daarbij richtlijn.

Binnen de HAN zijn een aantal trajecten vorm gegeven. Deze zijn vanuit de specifieke context benaderd en daarbij is coaching gegeven.

In Australië bleek succes of falen af te hangen van een aantal factoren:

Vaststelling van de internationale interculturele competentie

Visie van het werkveld

Toetsing

Facilitering

Rol van het management"

(Pouwels, 2012)

De prioriteit zou bij internationalisering niet bij mobiliteit moeten liggen maar aangezien jouw onderzoek hierop is gebaseerd zal ik hier niet verder op in gaan. Een buitenland ervaring kan de loopbaan van de student verdiepen. Ook draagt internationalisering bij aan de vorming van Europese burgers. Via het ERASMUS-programma hebben veel jongeren de kans gekregen om zich Europees burger te gaan voelen. Dit is echter wel een hoger doel en kan de student vaak weinig interesseren.

LECTORAAT INTERNATIONALE SAMENWERKING – PREPARATION FOR INTERNSHIP OR STUDY ABROAD

(by Manuela Hernández & Jos Walenkamp)

A. General Information

Objectives: -To support students in the acquisition of and in the capitalisation on international competencies prior/during/after their internship/study abroad.
-To support mentors in the preparation, supervision & coaching of students before, during and after their international assignments.

Focus : Awareness and purpose in the acquisition of:

- International competencies: attitude (openness, curiosity), knowledge (self awareness and other cultures), skills (languages, observation), intercultural effectiveness
- Personal & social competences such as personal leadership
- Academic and professional competencies

Timeline:	March-May 2012	: Preparation, finalising draft of the manual
	June	: Pilot 1: teaching module to students with the Presence of few colleagues.
	July	: Evaluation of pilot 1
	Sept-Dec	: Preparation of 2 nd draft of the manual
	November 8	: <i>Onderwijsdag</i>
	January 2013	: Pilot 2: teaching module to students with the presence of few colleagues and <i>retornados</i> .
	February	: Evaluation of pilot 2
	March-May	: Final manual
	June	: Manual published

Training session + manual: The initial teaching of the manual will be carried out by Manuela Hernández & Jos Walenkamp and by some colleagues guided by MH/JW. Eventually, the module will be given to all students who go abroad and by their own lecturers.

B. Preparation for Internship or Study Abroad: handbooks & training.

The PISA handbooks will consist of:

- A student Manual: course material & workshop information – A self-study guide.
- Guide for Lecturers teaching the module.
- Checklist for mentors and students

The PISA training will consist of:

1. *A kick-off session* (3 hours):
 - a. Introduction
 - b. Added value of preparation
 - c. Q&A
 - d. Getting acquainted
 - e. Overview of the module
 - f. Visualisation exercise (basis for homework)
 - i. Envisage yourself already returning from your assignment: what achievements and successful stories did you bring with you?
2. *Two training sessions* for students in order to better prepare for their internships / study abroad, with the aim of purposefully and consciously pursuing the acquisition of international competencies. Each session lasts a whole day and comprises of two lectures and two training workshops.

Training Session I:

- What practical preparations are needed?
- What challenges can I expect during my assignment abroad?
 - Assignment - International competencies

- ICC issues - Cultural Adaptation
- What do I need in order to meet these challenges?
- What are my personal goals during this assignment?
- What do I need to best acquire international competencies

Training Session II:

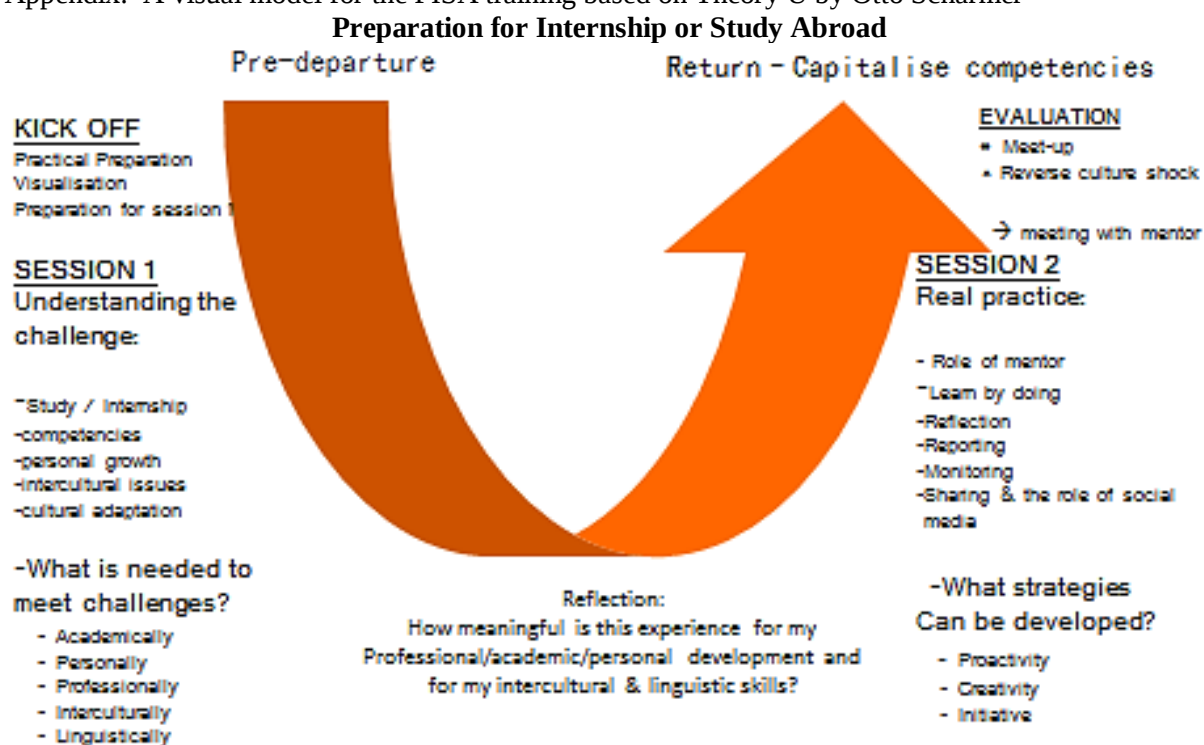
- Debriefing visualisation
- What strategies can I develop in order to make the most out of my assignment and the acquisition of my international competencies?
- How can I best monitor my progress while abroad?
 - Mentoring -Sharing
 - Journaling -Reporting
- How can I best contribute to my host community?
- What is the role of world citizenship in my contribution to the community?

3. *A follow-up session* upon return of the students.
 - How can I capitalise on this experience?
 - How to re-adapt when I return to my home country?

The content and methodologies of these training sessions will result in a Book/Manual, to be published in June 2013.

The training will have a process-oriented approach and will emphasize on the importance of being proactive prior/during/after their foreign assignment. It will also support the students in connecting his/her study/work abroad experience to their personal goals/growth and professional ambitions, while they're actively engaged in the acquisition of and capitalisation on their international competencies. The loose leaved book would contain a Student Manual, a Guide for the teachers of the module and a checklist for students and mentors. The manual will also contain a 'reader' of useful links. The manual will also include basic intercultural communication concepts, with practical examples about what types of misunderstandings can occur during their assignment abroad. It will also serve as a self-study tool which students can use in order to monitor their progress and reflect on their learning. It will include links, guiding questions, self-reflection exercises, etc.

Appendix: A visual model for the PISA training based on Theory U by Otto Scharmer

REPORT WORKING LUNCH “ PREPARATION FOR INTERNSHIP AND STUDY ABROAD”

THU 12 April 2012

Introduction

Manuela Hernández Sánchez, lecturer ESCM, and Jos Walenkamp, Lector International Cooperation, gave in their Introduction the background of the concept.

International Cooperation is a central theme of The Hague University of Applied Sciences. One of the aims is to provide our students with international competencies, which they need in an increasingly globalizing world with ever stronger means of international communication, with work that will be increasingly internationally oriented and demands the ability to be effective and show appropriate behavior in intercultural situations, even at home.

One of the ways in which our students are meant to acquire international competencies is by a foreign experience. Such a study or internship abroad can be more effective if the students are well prepared and guided before and during their study or internship abroad; preparation and guidance being specifically focused on the purposeful acquisition of the attitude, knowledge, skills and behavior which make someone internationally competent. The module will focus on intercultural competences, and will leave room for the teachers/mentors to fill in the academic & professional competencies based on the standards of the professional profiles of their study programmes.

Outcomes

- a. The proposal for such a module and accompanying manual and teachers guide was well received by the 18 colleagues present at the working lunch.
- b. There was no time to go over the details of the proposal for the training, but there were several useful general suggestions.
 1. Include contact with fellow students who have been abroad before as part of their preparation. This could be in the form an interview or a Q&A session.
 2. Pay special attention to the first competence – attitude- as not all students go abroad voluntarily, even in the internationally oriented courses.
 3. Make the module in such a way that is also adapted to the foreign students who come to study here and for whom studying in Holland is their international experience.
 4. Make a special version for the quite sizeable group of students who go abroad twice (first for exchange and secondly for internship). The module could be given in two different versions.
 5. Use mixed groups of Dutch and foreign students, and use the different cultures present.
 6. Provide evaluation forms for employers/study supervisors abroad to assess changes in international competences (at the beginning, middle and end of their foreign experience).
 7. Involve their mentors abroad in the evaluation of the acquisition of professional and academic international competencies.
 8. Include intercultural competencies in the evaluation forms.
 9. Pay attention to the challenges, frustrations and disappointments that students will encounter abroad, and how to cope with them (i.e. cultural stress) and make them of use in acquiring international competencies (cultural adaptation).
 10. Assist the lecturers in teaching the module in adapting it to the needs of their respective academies. This is next to the provision of the Manual and the Teachers Guide and the Checklist.
- c. Several participants offered to share the materials they have developed:
 - Rob Laas will share the portfolios the students make after a study or internship abroad for researching the competences acquired.
- d. Several participants have expressed a willingness to assess the international competencies acquired and work with the Lectorate International Cooperation to do so.